

Mgr. Mária Grethe Guličová, M. A.

MALOLETÍ BEZ SPRIEVODU V SR – POLITIKY RIADIACE ICH PRÍJEM, NÁVRATY A INTEGRAČNÉ OPATRENIA

Maloletí bez sprievodu v Slovenskej republike – politiky riadiace ich príjem, návraty a integračné opatrenia

Mgr. Mária Grethe Guličová, M. A.

Národná štúdia pre Európsku migračnú sieť (European Migration Network)

Bratislava, jún 2009

Zoznam skratiek

DeD – detský domov
EHP – európsky hospodársky priestor
EK – Európska komisia
EMS – Európska migračná sieť
ERF – Európsky fond pre utečencov
EÚ – Európska únia
IOM – Medzinárodná organizácia pre migráciu
LZLP – Liga za ľudské práva
MBS – maloletý(i) bez sprievodu
MPSVR SR – Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR
MS SR – Ministerstvo spravodlivosti SR
MÚ MV SR – Migračný úrad MV SR
MV SR – Ministerstvo vnútra SR
MVO – mimovládna organizácia
MZV SR – Ministerstvo zahraničných vecí SR
OCP PZ – oddelenie cudzineckej polície Policajného zboru
OCP ÚHCP MV SR – odbor cudzineckej polície Úradu hraničnej a cudzineckej polície MV SR
OHK PZ – oddelenie hraničnej kontroly Policajného zboru
OHP ÚHCP MV SR – odbor hraničnej polície Úradu hraničnej a cudzineckej polície MV SR
OSPODaSK – orgán sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately
PT – pobytový tábor
PZ – Policajný zbor
SHR – Slovenská humanitná rada
SPODaSK – sociálno-právna ochrana dieťaťa a sociálna kuratela
SR – Slovenská republika
ŠÚ SR – Štatistický úrad SR
ÚHCP – Úrad hraničnej a cudzineckej polície
UNHCR – Úrad vysokého komisára OSN pre utečencov
ÚP – úrady práce, resp. úrady práce, sociálnych vecí a rodiny
ÚPSVaR – Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
ZoR – zákon o rodine
ZT – záchytný tábor

ZOZNAM SYMBOLOV (tabuľky)

Ležatá čiarka (-)	jav sa nevyskytoval
Bodka (.)	údaj nie je k dispozícii

Vypracovanie tejto štúdie spolufinancovala Európska komisia a Ministerstvo vnútra SR.

Názory prezentované v tejto štúdii nemusia predstavovať názory vlády Slovenskej republiky, Európskej komisie alebo Medzinárodnej organizácie pre migráciu.

IOM Medzinárodná organizácia pre migráciu
Národný kontaktný bod Európskej migračnej siete v Slovenskej republike
Grösslingová 4
811 09 Bratislava, Slovenská republika
Email: ncpslovakia@iom.int
Tel: +421 2 5262 3335

Prehľad tabuliek

Tabuľky v texte štúdie

Tabuľka 1. MBS podľa pohlavia a vekovej skupiny v Slovenskej republike – žiadosti o udelenie azylu (2002 – 2005)	34
Tabuľka 2. MBS podľa pohlavia a vekovej skupiny v Slovenskej republike – žiadosti o udelenie azylu (2006 – 2008)	35
Tabuľka 3. Počet MBS prijatých na území SR a opatrenia vykonané v ich záujme (2002 – 2008)	40
Tabuľka 4. Návraty MBS zo SR, realizované ÚP podľa pohlavia, krajiny pôvodu a krajiny návratu (2002 – 2008)	42
Tabuľka 5. Návraty MBS zo SR, realizované IOM v rámci „Programu asistovaných dobrovoľných návratov“ podľa pohlavia, krajiny pôvodu a krajiny návratu (2003 – 2008)	43

Tabuľky v prílohe štúdie

A. VSTUP A POBYT

Tabuľka A1. MBS z tretích krajín podľa krajiny štátneho občianstva, pohlavia a veku – nelegálny pobyt a nelegálne prekročenie hraníc (2008)	51
Tabuľka A2. MBS z tretích krajín podľa krajiny štátneho občianstva, pohlavia a veku – nelegálny pobyt a nelegálne prekročenie hraníc (2007)	52
Tabuľka A3. MBS z tretích krajín podľa krajiny štátneho občianstva a veku – nelegálny pobyt (2006)	52

B. AZYL

Tabuľka B1. MBS podľa krajiny štátneho občianstva, pohlavia a veku – žiadosti o udelenie azylu (2008)	53
Tabuľka B2. MBS podľa krajiny štátneho občianstva, pohlavia a veku, ktorým bola poskytnutá doplnková ochrana (2008)	53
Tabuľka B3. MBS podľa krajiny štátneho občianstva, pohlavia a veku – žiadosti o udelenie azylu (2007)	54
Tabuľka B4. MBS podľa krajiny štátneho občianstva, pohlavia a veku, ktorým bola poskytnutá doplnková ochrana (2007)	54
Tabuľka B5. MBS podľa krajiny štátneho občianstva, pohlavia a veku – žiadosti o udelenie azylu (2006)	55
Tabuľka B6. MBS podľa krajiny štátneho občianstva, pohlavia a veku, ktorým bol udelený azyl (2006)	55
Tabuľka B7. MBS podľa krajiny štátneho občianstva, pohlavia a veku – žiadosti o udelenie azylu (2005)	56

Tabuľka B8. MBS podľa krajiny štátneho občianstva, pohlavia a veku – žiadosti o udelenie azylu (2004)	56
---	----

C. PRIJÍMACIE OPATRENIA

Tabuľka C1. MBS podľa krajiny pôvodu, pohlavia a veku, ubytovaní v DeD v Hornom Orechovom alebo v inom DeD (2008)	57
Tabuľka C2. MBS podľa krajiny pôvodu, pohlavia a veku, ubytovaní v DeD v Hornom Orechovom alebo v inom DeD (2007)	58
Tabuľka C3. MBS podľa krajiny pôvodu, pohlavia a veku, ubytovaní v DeD v Hornom Orechovom alebo v inom DeD (2006)	59
Tabuľka C4. MBS podľa krajiny pôvodu, pohlavia a veku, ubytovaní v DeD v Hornom Orechovom alebo v inom DeD (2005)	59
Tabuľka C5. MBS podľa krajiny pôvodu, pohlavia a veku, ubytovaní v DeD v Hornom Orechovom alebo v inom DeD(2004)	60
Tabuľka C6. MBS podľa krajiny pôvodu, pohlavia a veku, ktorým bol ustanovený opatrovník (poručník) – 2008	60
Tabuľka C7. MBS podľa krajiny pôvodu, pohlavia a veku, ktorým bol ustanovený opatrovník (poručník) – 2007	61
Tabuľka C8. MBS podľa krajiny pôvodu, pohlavia a veku, ktorým bol ustanovený opatrovník (poručník) – 2006	61
Tabuľka C9. MBS podľa krajiny pôvodu, pohlavia a veku, ktorým bol ustanovený opatrovník (poručník) – 2005	62
Tabuľka C10. MBS podľa krajiny pôvodu, pohlavia a veku, ktorým bol ustanovený opatrovník (poručník) – 2004	62

D. ZLÚČENIE RODINY

Tabuľka D1. MBS podľa krajiny pôvodu, pohlavia a veku, zlúčení s rodinou (2008)	63
Tabuľka D2. MBS podľa krajiny pôvodu, pohlavia a veku, zlúčení s rodinou (2007)	63

E. NÁVRATY

Tabuľka E1. Návraty MBS zo SR podľa krajiny pôvodu, krajiny návratu, pohlavia a veku (vek 14 rokov)	63
Tabuľka E2. Návraty MBS zo SR podľa krajiny pôvodu, krajiny návratu, pohlavia a veku (vek 15 rokov)	64
Tabuľka E3. Návraty MBS zo SR podľa krajiny pôvodu, krajiny návratu, pohlavia a veku (vek 16 rokov)	64
Tabuľka E4. Návraty MBS zo SR podľa krajiny pôvodu, krajiny návratu, pohlavia a veku (vek 17 rokov)	64

Obsah

Zhrnutie	10
Úvod	12
01. Inštitucionálny a legislatívny rámec starostlivosti o MBS v SR	15
1.1 Zodpovedné štátne inštitúcie, mimovládne i medzinárodné organizácie	15
1.1.1 Štátne inštitúcie	15
1.1.2 Mimovládne organizácie	17
1.1.3 Medzinárodné organizácie	18
1.2 Legislatívny rámec starostlivosti o maloletých bez sprievodu v SR	19
02. Motivácia vstupu maloletých bez sprievodu do SR	22
03. Vstupné procedúry vrátane hraničných kontrol	25
04. Prijímacie postupy a integračné opatrenia	29
4.1 Prijímacie postupy	30
4.2 Integračné opatrenia	32
4.3 Podmienky a opatrenia pri žiadaní o azyl MBS	33
4.4 Rodina a jej zlúčenie	37
4.5 Ďalšie aspekty prijímacích postupov	38
05. Návraty v praxi vrátane reintegrácie	41
5.1 Návraty prostredníctvom Programu asistovaných dobrovoľných návratov	42
5.2 Odovzdania MBS podľa dublinského nariadenia	43
5.3 Reintegrácia MBS v tretej krajine	44
06. Záverečné poznámky: dobrá prax a zlepšenia na základe skúseností	46
Literatúra a internetové zdroje	48
Štatistiky	51

Zhrnutie

Štúdiá *Maloletí bez sprievodu v Slovenskej republike – politiky riadiace ich príjem, návraty a integračné opatrenia* zachytáva vývoj v oblasti starostlivosti o maloletých bez sprievodu (ďalej MBS) v SR od roku 2002 do júna 2009. Práca vznikla v súčinnosti a na základe informácií od členov národného kontaktného bodu Európskej migračnej siete v SR, čím sa zaručila aktuálnosť a presnosť uvedených informácií. Práca je súčasťou série štúdií, ktoré sú vypracované v rámci činnosti Európskej migračnej siete, ustanovenej rozhodnutím Rady 2008/381/ES zo 14. mája 2008. Rozdelenie a obsah kapitol štúdie je podmienený špecifikáciou, ktorá je rovnaká pre všetky členské krajiny EÚ.

Práca sa skladá zo šiestich kapitol, v ktorých sa opisuje inštitucionálny a legislatívny rámec starostlivosti o maloletých bez sprievodu v SR, ich motivácia vstupu do krajiny, vstupné procedúry a hraničné kontroly, prijímacie postupy a integračné opatrenia, špecifické pre túto skupinu migrantov, ako i návraty maloletých bez sprievodu do krajín pôvodu. V závere štúdie sú zhrnuté pozitívne skúsenosti z praxe a osvedčené postupy v starostlivosti o maloletých bez sprievodu v SR. Dôležitou súčasťou štúdie sú i detailné štatistiky o počtoch MBS, zodpovedajúce témam jednotlivých kapitol štúdie, ktoré sú rozdelené podľa demografických kategórií: krajina pôvodu, vek a pohlavie. Vybrané štatistické údaje sú súčasťou textu práce, ostatné sú tematicky zoradené v prílohe štúdie.

V úvode práce sa objasňuje cieľ štúdie i metodologický postup, ktorý sa použil pri jej vypracovaní. Práca je predovšetkým výsledkom priameho výskumu a v menšej miere sa opiera o početne málo prác, ktoré sa venujú tejto problematike. S cieľom uľahčiť od začiatku čitateľovi orientáciu v problematike a pochopenie vlastného textu obsahuje prvá kapitola štúdie stručný opis všetkých organizácií a inštitúcií, zodpovedných za starostlivosť o MBS, nachádzajúcich

sa na území SR, ako i opis zodpovedajúceho legislatívneho rámca. Druhá kapitola sa venuje dôvodom, ktoré nútia a zároveň motivujú MBS k vstupu a pobytu v SR, objasňuje fakt, že SR je najmä tranzitnou krajinou, ako i fenomén miznutia MBS, keďže veľká väčšina z nich SR po určitom čase opúšťa. Tretia kapitola obsahuje detailné informácie o vstupných procedúrach, spojených s vízami, prechodom hranice, identifikáciou MBS a určovaním ich veku, ako i údaje o počtoch MBS nelegálne vstupujúcich na územie SR od roku 2006.

Štvrtá kapitola sa venuje prijímacím postupom a integračným opatreniam v súvislosti s MBS v SR. Táto najrozsiahlejšia kapitola sa skladá z piatich podkapitol. Podkapitola 4.1 *Prijímacie opatrenia* uvádza, ako sa MBS zabezpečuje ochrana, ustanovenie opatrovníka alebo poručníka, rozoberá postupy pri umiestňovaní MBS do špecializovaného detského domova alebo iného domova, objasňuje udelenie povolenia na tolerovaný pobyt a akým spôsobom sa zabezpečuje celková starostlivosť štátu o MBS. Podkapitola 4.2 načrtáva existujúce *integračné opatrenia* pre MBS v SR, ale i nedostatky, ktoré s nimi súvisia. Podmienky a opatrenia pri žiadaní o azyl MBS sú obsahom podkapitoly 4.3, a to od podania vyhlásenia cudzinca, že žiada o udelenie azylu alebo poskytnutie doplnkovej ochrany, cez postup pri porovnávaní daktyloskopických odtlačkov až po vydanie rozhodnutia o žiadosti o udelenie azylu (ďalej žiadosť o azyl), ktorú podal MBS. Problematiku rodiny a jej zlúčenia spracúva podkapitola 4.4 a podkapitola 4.5 prináša informácie o *ďalších aspektoch prijímacích postupov* – zaistení, finančnom zabezpečení prijímania MBS a štatistických údajoch o jednotlivých prijímacích postupoch.

Piata kapitola tejto štúdie sa zaoberá témou návratov MBS, dobrovoľným návratom a transferom podľa dublinského nariadenia i reintegráciou v krajine návratu. Štúdiu uzatvára šiesta

kapitola *Záverečné poznámky: dobrá prax a zlepšenia na základe skúseností*, kde sú zosumarizované overené postupy a prax na základe skúseností v starostlivosti o MBS v SR, na ktorých sa zhodli zástupcovia inštitúcií a organizácií, oslovených v priebehu výskumu.

Prezentovaná štúdia *Maloletí bez sprievodu v Slovenskej republike – politiky riadiace ich príjem, návraty a integračné opatrenia* bola vypracovaná v rámci aktivít Európskej migračnej siete (EMS) a bude súčasťou porovnávacej štúdie rovnakého zamerania na úrovni EÚ, v ktorej budú zhrnuté výsledky národných štúdií, spracovaných členskými krajinami EÚ. Jedným z hlavných zámerov vypracovania národných štúdií aj porovnávacej štúdie na úrovni EÚ je pomôcť pri vytváraní relevantných politík, zameraných na bezpečné prijímacie podmienky pre maloletých bez sprievodu, a to buď v hostiteľských krajinách, t. j. členských štátoch EÚ, alebo v krajinách návratu.

Zámerom tejto národnej štúdie je vyplniť medzeru v znalosti politík a praxe týkajúcej sa maloletých bez sprievodu v SR a poskytnúť prehľad o bezpečných prijímacích, integračných a návratových opatreniach, ktoré pomáhajú dosahovať dlhodobé a udržateľné riešenia pre maloletých bez sprievodu na Slovensku. Špecifickým cieľom národnej štúdie je aj poskytnúť informácie o počtoch maloletých bez sprievodu, prijímaných Slovenskou republikou vrátane informácií o hodnotení úspechov a získaných poznatkoch. Štúdia zachytáva vývoj v oblasti starostlivosti o maloletých bez sprievodu od roku 2002 do júna 2009. Spracovaný prehľad o inštitucionálnom i legislatívnom pozadí systému determinujúceho migračnú a azylovú politiku SR voči maloletým bez sprievodu môže zároveň slúžiť ako základ pre ďalšie analýzy jednotlivých aspektov azylovej a migračnej politiky na Slovensku. Práca je určená politickým činiteľom na národnej aj európskej úrovni, výskumným pracovníkom, zástupcom mimovládnych organizácií, expertom, akademickej obci, študentom i širšej verejnosti. Aktuálne informácie, ktoré obsahuje, môžu tieto cieľové skupiny využiť vo svojej práci.

Národná štúdia o situácii v SR bola spracovaná podľa požiadaviek stanovených Európskou komisiou v špecifikácii, ktorá vymedzuje ciele, obsah aj rozsah jednotlivých kapitol. Na základe tejto špecifikácie sa preto na účely tejto štúdie a v súlade s článkom 2(f) *smernice Rady 2001/55/*

*ES z 20. júla 2001 o minimálnych štandardoch na poskytovanie dočasnej ochrany v prípade hromadného prilevu vysídlených osôb a o opatreniach na podporu rovnováhy úsilia medzi členskými štátmi pri prijímaní takýchto osôb a znášaní z toho vyplývajúcich dôsledkov*¹ používa pojem „nepnoletí bez sprievodu“², ktorí sú štátni príslušníci tretích krajín alebo osoby bez štátnej príslušnosti mladšie ako osemnásť rokov, ktoré vstúpia na územie členských štátov bez sprievodu dospelaj osoby, ktorá je za nich zodpovedná podľa zákona alebo zvyku dovedty, kým nie sú právoplatne odovzdané do starostlivosti takejto osoby, alebo nepnoletých, ktorí ostanú bez sprievodu potom, ako vstúpili na územie členských štátov. Do tejto skupiny nepatria maloletí bez sprievodu, ktorí sú občanmi členských krajín EÚ.

Uvedená smernica sa však v praktickej práci s MBS v SR neuplatňuje, keďže od roku 1999 sa v SR nikomu neposkytlo dočasné útočisko. Oveľa výraznejší je v slovenskej legislatíve vplyv *smernice Rady 2003/9/ES z 27. 1. 2003, ktorou sa ustanovujú minimálne štandardy pre prijímanie žiadateľov o azyl*. V jej preklade z anglického do slovenského jazyka sa aj správne použil termín maloletí bez sprievodu (a nie „nepnoletí bez sprievodu“ ako v prípade citovanej smernice).

V nadväznosti na smernicu Rady 2003/9/ES a v súlade so slovenským *zákonom o pobyte cudzincov, zákonom o azyle a zákonom o sociálno-právnej ochrane detí a sociálnej kuratele* budeme v tejto práci používať pojem **maloletí bez sprievodu**. Podľa ustanovenia § 2 zákona o sociálno-právnej ochrane detí a sociálnej kuratele je *MBS dieťa, ktoré nie je občanom SR a nachádza sa na území SR bez sprievodu rodiča alebo inej plnoletej fyzickej osoby, ktorej by mohlo byť zverené do osobnej starostlivosti*.

Metodologicky je práca postavená na štúdiu a spracovaní dostupnej odbornej literatúry, článkov, výskumných štúdií, internetových

¹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001L0055:SK:NOT>.

² Oficiálny slovenský preklad textu smernice do slovenčiny uvádza pojem nepnoletí bez sprievodu, čo sa odlišuje od pojmu používaného v legislatíve SR – maloletí bez sprievodu.

zdrojov, informácií uverejnených na webových stránkach relevantných inštitúcií, organizácií a štatistických informácií. Z existujúcich zdrojov sme čerpali predovšetkým z týchto prác:

- *Právne postavenie a sociálna práca s maloletými bez sprievodu v azylovej procedúre na území SR* (Galdunová, Brnula a Kopinec, 2005) – odborná práca,
- *Country Report Slovakia vypracovanej v rámci projektu The Risk Group of Unaccompanied Minors: Protection Measures in an Enlarged European Union* (Schlenzka, Berlin Institute for Comparative Social Research, 2007) – odborná štúdia,
- *Hodnotenie začleňovania žiadateľov o azyl a azylantov v Slovenskej republike s ohľadom na ich vek, pohlavie a iné odlišnosti* (november 2008) – monitorovacia správa spracovaná zástupiteľským úradom UNHCR v SR,
- monitorovacie správy Slovenského národného strediska pre ľudské práva o dodržiavaní práv dieťaťa v SR za roky 2005 a 2006, ktorých súčasťou boli časti analyzujúce a hodnotiace dodržiavanie práv MBS v SR,
- *Maloletí bez sprievodu – Postupy riešenia v Slovenskej republike* (Spoločnosť ľudí dobrej vôle, 2003) – informačná brožúra.

Keďže v SR sa dosiaľ nevypracovali komplexné odborné štúdie o situácii MBS a starostlivosti o nich, táto práca je založená predovšetkým na osobitnom výskume, ktorý sa uskutočnil v mesiacoch marec až jún 2009. Potrebné informácie sa získali použitím kvalitatívnych výskumných metód. Uplatnila sa kombinácia riadených rozhovorov a otvorených dotazníkov, ktoré sa elektronicky zaslali zástupcom relevantných štátnych, mimovládnych i medzinárodných organizácií a inštitúcií. Informačnými zdrojmi boli rozhovory alebo korešpondencia s pracovníkmi Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR (odboru stratégie sociálnej ochrany detí a rodiny), Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny (odboru sociálno-právnej ochrany detí, sociálnej kurately a poradensko-psychologických služieb), Ministerstva vnútra SR (najmä odboru dokumentaristiky a zahraničnej spolupráce a iných odborov Migračného úradu MV SR, Úra-

du hraničnej a cudzineckej polície MV SR), IOM Medzinárodnej organizácie pre migráciu, Úradu vysokého komisára OSN pre utečencov, Slovenskej humanitnej rady, Spoločnosti ľudí dobrej vôle a Slovenského národného strediska pre ľudské práva.

Štatistiky spracované v tejto štúdii poskytli ÚHCP, MPSVR SR, ÚPSVaR, MÚ MV SR a IOM. ÚHCP mohol poskytnúť štatistiky nelegálne vstupujúcich a pobývajúcich MBS na území SR len od roku 2006, pretože údaje o MBS sa predtým neevidovali. Vzhľadom na to, že štatistické údaje o veku legálne vstupujúcich cudzincov ÚHCP neeviduje, nemohli sa takéto štatistiky spracovať pre kategóriu MBS. Pobyt MBS (tých, ktorí podliehajú evidencii alebo registrácii) sa administratívne eviduje, ale štatistické výstupy pre kategóriu MBS nie sú spracované. V štatistikách za roky 2003 a 2004 MPSVR SR používalo pojem „odlúčené deti“ a evidovalo počty detí do 18 rokov, ktoré sa nachádzali mimo krajiny svojho pôvodu a boli odlúčené od oboch svojich rodičov alebo zákonných zástupcov. Až od roku 2005 pracujú štatistiky MPSVR SR s pojmom maloletí bez sprievodu. Štatistiky týkajúce sa MBS, ktorí sú žiadateľmi o udelenie azylu (ďalej žiadateľ o azyl), poskytol MÚ MV SR. IOM poskytla údaje o dobrovoľných návratoch MBS. V prílohe tejto štúdie sa všetky dostupné štatistiky za roky 2004 až 2008, získané od uvedených inštitúcií, diferencujú podľa kategórií zodpovedajúcich jednotlivým častiam štúdie a podľa demografických kategórií – veku, pohlavia a krajiny pôvodu. Chýbajúce údaje sú tie, ktoré mali buď nulovú hodnotu v danom roku, alebo ich zodpovedná inštitúcia neeviduje, resp. v danom časovom období neevidovala.

V priebehu tohto výskumu sa nám nepodarilo získať údaje o MBS, vnímaných ako obeť obchodovania s ľuďmi, obeť únosov alebo ako chýbajúce v zariadeniach štátnej starostlivosti, pretože ich neeviduje nijaká inštitúcia.

Pri vypracúvaní štúdie bol jedným z problémov nedostatok odbornej literatúry o problematike MBS v SR. Prezentované informácie sú však aktu-

álne, a to najmä vďaka spracovaniu rozhovorov a korešpondencie s relevantnými inštitúciami a organizáciami počas výskumu. Napriek tomu táto štúdia vzhľadom na krátky čas, v ktorom sa mohol uskutočňovať praktický výskum, nemôže v plnom rozsahu vyplniť medzery v analýze situácie MBS v SR. Podľa našich informácií na túto štúdiu nadviaže hĺbkový výskum, ktorý mimovládna organizácia Liga za ľudské práva uskutočňuje od marca do konca roka 2009. Jeho súčasťou bude i analýza legislatívy a hľadanie trvalých a systematických návrhov na riešenie situácie MBS v SR, čím sa ďalej rozšíria znalosti o praxi v danej oblasti.

Inštitucionálny a legislatívny rámec starostlivosti o MBS v SR

1.1 Zodpovedné štátne inštitúcie, mimovládne i medzinárodné organizácie

Hlavnými aktérmi v tejto oblasti sú:

- Štátne inštitúcie:
 - Ministerstvo vnútra SR, najmä Migračný úrad a Úrad hraničnej a cudzineckej polície,
 - Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR a Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, detský domov pre MBS Horné Orechové,
 - čiastočne Ministerstvo zahraničných vecí SR,
 - čiastočne Slovenské národné stredisko pre ľudské práva,
 - čiastočne Centrum právnej pomoci,
 - čiastočne Štatistický úrad SR.
- Mimovládne organizácie: Slovenská humanitná rada, Spoločnosť ľudí dobrej vôle, od roku 2009 aj Liga za ľudské práva.
- Medzinárodné organizácie: UNHCR a IOM.

1.1.1 Štátne inštitúcie

Ministerstvo vnútra SR

Ministerstvo vnútra SR (ďalej MV SR) realizuje svoju agendu v oblasti migrácie a azylu najmä prostredníctvom Migračného úradu MV SR a Úradu hraničnej a cudzineckej polície MV SR.³

Migračný úrad Ministerstva vnútra SR

Migračný úrad MV SR (ďalej Migračný úrad alebo MÚ MV SR) je inštitúcia zodpovedná za zabezpečovanie komplexnej starostlivosti o cudzincov, ktorí žiadajú o niektorú z foriem medzinárodnej ochrany (azyl, doplnkovú ochranu, dočasné útočisko). MÚ rozhoduje o udelení azylu alebo o poskytnutí doplnkovej formy ochrany MBS, ktorí sú žiadateľmi o azyl. Vo svojich azylových zariadeniach im zabezpečuje základnú starostlivosť (ubytovanie, stravovanie, základné hygienické potreby a iné veci, ktoré cudzinci nevyhnutne potrebujú na prežitie, vreckové,

³ MV SR je certifikačný orgán, zodpovedný za program Solidarita a riadenie migračných tokov na obdobie rokov 2007 – 2013. Zodpovedný orgán po organizačnej stránke predstavuje odbor zahraničnej pomoci Ministerstva vnútra SR.

zdravotnú starostlivosť atď.), a zaisťuje integráciu azylantov a osôb s poskytnutou doplnkovou ochranou do spoločnosti.

Úrad hraničnej a cudzineckej polície Ministerstva vnútra SR

Úrad hraničnej a cudzineckej polície (ďalej ÚHCP) je útvar ministerstva, ktorý priamo riadi organizačné zložky pri plnení úloh v oblasti ochrany štátnej hranice, boja proti nelegálnej migrácii a prevádzkačstvu, hraničnej kontroly, analýzy rizík, spolupráce s agentúrou Frontex, analýzy cestovných dokladov, povoľovania pobytu cudzincom, kontroly pobytu cudzincov, vyhostovania cudzincov, vízovej praxe a vo vymedzenom rozsahu na úseku azylového konania a realizácie dublinského nariadenia.⁴ Priamo v praxi sa najčastejšie stretávajú so skupinou maloletých bez sprievodu základné útvary, t. j. oddelenia hraničnej kontroly a oddelenia cudzineckej polície Policajného zboru. Oddelenia hraničnej kontroly Policajného zboru (ďalej OHK PZ) tvoria základný útvar, ktorý zabezpečuje plnenie úloh na úseku ochrany a kontroly vonkajšej štátnej hranice Slovenskej republiky. Oddelenia cudzineckej polície Policajného zboru (ďalej OCP PZ), oddelenie azylu v Gbeloch a oddelenie azylu v Humennom sú základné útvary, ktoré plnia úlohy na úseku povoľovania pobytov cudzincom, kontroly plnenia podmienok vstupu a pobytu cudzincov vo vnútrozemí Slovenskej republiky. Oddelenia azylu PZ boli v rámci ÚHCP zriadené na zabezpečenie plnenia úloh výhradne na úseku azylovej problematiky. Vo vzťahu k maloletým bez sprievodu vykonávajú uvedené základné útvary ÚHCP najmä tieto úkony: identifikáciu MBS, v prípade nevyhnutnosti zabezpečenie neodkladnej zdravotnej starostlivosti, zisťovanie skutočností/dôvodov/úmyslu prechodu štátnych hraníc, informovanie príslušných orgánov o skutočnosti, že MBS sa nachádza na území SR, presun do špecializovaného zariadenia pre MBS, vydávanie povolenia

na pobyt pre MBS a spoluprácu pri návratoch.⁵

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR (ďalej MPSVR SR) je okrem iných úloh v súvislosti s cudzincami žijúcimi v SR zodpovedné za sociálno-právnu ochranu detí a sociálnu kuratelú pre MBS, ako i sociálne zabezpečenie všetkých iných typov cudzincov, azylantov, cudzincov, ktorým sa poskytla doplnková ochrana, odídencom či zahraničných Slovákov. V rámci ministerstva sú za problematiku MBS zodpovedné:

- odbor stratégie sociálnej ochrany detí a rodiny (v rámci sekcie sociálnej a rodinnej politiky),
- odbor migrácie a integrácie cudzincov (v rámci sekcie medzinárodných vzťahov).

Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny a 46 úradov práce, sociálnych vecí a rodiny (orgány sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately, ďalej OSPODaSK) v praxi vykonávajú starostlivosť o MBS. MPSVR SR spravuje v súčasnosti jediný špecializovaný detský domov na Slovensku pre MBS v Hornom Orechovom v okrese Trenčín. V jeho kompetencii sú aj ostatné detské domovy, v ktorých sa v prípade potreby môžu MBS umiestniť tiež.

Ministerstvo zahraničných vecí SR

V súvislosti s maloletými cudzincami prichádzajúcimi na Slovensko je Ministerstvo zahraničných vecí SR zodpovedné prostredníctvom svojich zastupiteľských úradov v zahraničí za vydávanie víz a prijímanie a spracovanie žiadostí o pobyt v SR. Ministerstvo okrem toho asistuje podľa potreby pri dobrovoľných návratoch maloletých a pri príprave readmisných dohôd.

Centrum právnej pomoci

Centrum právnej pomoci je štátna rozpočtová organizácia, rozpočtovo viazaná na Ministerstvo spravodlivosti SR, ktorá na základe poslednej novely zákona o azyle, platnej od 1. 12. 2008, v prípade zamietnutej žiadosti o azyl zabezpe-

čuje neúspešným žiadateľom o azyl, a teda i neúspešným MBS, ktorí sú žiadateľmi o azyl, bezplatnú právnu pomoc pri odvolaní voči zamietavému rozhodnutiu. Nárok na bezplatnú právnu pomoc majú od 1. decembra 2008 tí maloletí bez sprievodu žiadajúci o azyl, ktorým MÚ MV SR vydal v rámci konania o azyle rozhodnutie o neudelení azylu; alebo im odňal azyl; alebo zrušil, resp. nepredložil doplnkovú ochranu; alebo zastavil konanie z dôvodu *res iudicata*.⁶

Štatistický úrad SR

Štatistický úrad SR (ďalej ŠÚ SR) koordinuje a zabezpečuje harmonizáciu obsahu a rozsahu informácií o cudzincoch so štandardmi EÚ a zásadnými dokumentmi, schválenými vládou SR v súčinnosti so zainteresovanými rezortmi (MV SR a MPSVR SR). Ďalej spracúva, publikuje, prezentuje a poskytuje základné údaje a ukazovatele z migračnej štatistiky na národné a medzinárodné účely.

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva (SNSLP)

Úlohou strediska, ktoré vzniklo v roku 1994 na podnet OSN, je komplexné pôsobenie v oblasti ľudských práv a základných slobôd vrátane práv dieťaťa v SR. SNSLP monitoruje a hodnotí dodržiavanie ľudských práv a dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania podľa antidiskriminačného zákona, zhromažďuje a na požiadanie poskytuje informácie o rasizme, xenofóbii a antisemitizme v Slovenskej republike, uskutočňuje výskumy a prieskumy na poskytovanie údajov v oblasti ľudských práv a základných slobôd vrátane práv dieťaťa, zhromažďuje a šíri informácie v tejto oblasti a pripravuje rôzne vzdelávacie aktivity. Všetky tieto aktivity sa uskutočňujú aj v súvislosti s MBS. Stredisko má každý rok iné tematické zameranie svojich monitorovacích aktivít a témy vychádzajú z aktuálnych spoločenských potrieb. Vo svojich dvoch monitorovacích správach o dodržiavaní práv dieťaťa v SR za roky 2005 a 2006 sa SNSLP venovalo aj intenzívnemu monitoringu situácie MBS v SR. V roku 2008

uskutočnilo tréning pre zamestnancov ÚHCP v oblasti ľudských práv so zameraním na práva detí a špeciálne na práva MBS.⁷

1.1.2 Mimovládne organizácie

Slovenská humanitná rada (SHR)⁸

SHR pôsobí od roku 1999 ako implementačný partner UNHCR v projekte sociálneho, právneho a psychologického poradenstva a asistencie, materiálnej pomoci a zabezpečenia voľnočasových aktivít pre žiadateľov o azyl v utečeneckých táboroch v SR. Od roku 2004 do roku 2007 realizovala SHR kontinuálne niekoľko projektov, zameraných na sociálne začlenenie MBS a ochranu ich práv v azylovej procedúre, v táboroch MÚ MV SR v západoslovenskom kraji. SHR spolupracovala aj so zahraničnými inštitúciami na medzinárodných projektoch, zameraných na MBS. Od 1. 12. 2007 do konca roku 2008 realizovala v rámci ERF II v pobytovom tábore v Gabčíkove a pobytovom tábore v Rohovciach projekt „Lepšia kvalita života pre všetkých“. SHR uskutočnila spolu s odborníkom v tejto oblasti školenia pre pracovníkov MPSVR SR. V súčasnosti SHR nemá projekt, zameraný na maloletých bez sprievodu.

Spoločnosť ľudí dobrej vôle

Spoločnosť ľudí dobrej vôle sa na východnom Slovensku venuje problematike MBS už niekoľko rokov. Organizácia uskutočnila viacero projektov v oblasti poskytovania sociálnej starostlivosti, právneho poradenstva a ochrany, ako i voľnočasových aktivít pre MBS (naposledy v roku 2008 v rámci ERF II v záchytnom tábore v Humennom a v pobytovom tábore v Opatovskej Novej Vsi projekt „Azyl SK“). V roku 2003 vydala Spoločnosť ľudí dobrej vôle vďaka finančnej podpore MPSVR SR informačnú brožúru o malo-

⁴ V rámci líniového riadenia patria do pôsobnosti úradu riaditeľstvá hraničnej a cudzineckej polície v Bratislave a Prešove, riaditeľstvá cudzineckej polície v Nitre a Banskej Bystrici, riaditeľstvo hraničnej polície v Sobrance, útvar policajného zaistenia pre cudzincov v Medveďove a útvar policajného zaistenia pre cudzincov v Sečovciach

⁵ Spracované podľa Maloletí bez sprievodu – Postupy riešenia v Slovenskej republike. Informačná brožúra. Spoločnosť ľudí dobrej vôle, 2003.

⁶ Grethe Gulíčová, M., Bargerová, Z. Organizácia azylovej a migračnej politiky v Slovenskej republike. Štúdia pre EMN, pracovná verzia, dostupná v kancelárii IOM v Bratislave, 2009. S. 9 – 10.

⁷ Informácie SNSLP a z ich internetovej stránky. http://www.snslp.sk/rs/snslp_rs.nsf/0/40AD65ABAB738AF7C1256FEF00435-E74?OpenDocument.

⁸ SHR je národné dobrovoľnícke centrum, združujúce 175 humanitných a charitatívnych organizácií, občianskych združení a nadácií pôsobiacich v sociálnej oblasti v širokom priereze na území celej republiky. Na Slovensku pôsobí od roku 1990. Finančné zdroje pochádzajú najmä z Európskeho fondu pre utečencov, UNHCR a MPSVR SR. Informácie od SHR a z ich internetovej stránky <http://www.shr.sk/ktosme.htm> (stiahnuté v marci 2009).

letých bez sprievodu, ktorá obsahuje informácie o postupoch, dohodnutej stratégii a kompetencii jednotlivých orgánov a organizácií pri riešení tejto problematiky v Slovenskej republike. Brožúra, ktorej niektoré časti už nie sú v súčasnosti platné, vznikla v spolupráci všetkých zainteresovaných štátnych aj neštátnych inštitúcií a organizácií.

Spoločnosť ľudí dobrej vôle má súčasne na starosti renováciu a sprevádzkovanie ďalšieho detského domova pre maloletých bez sprievodu vo východnej časti Slovenska pri meste Košice, v obci Čelovce. Jeho sprevádzkovanie však nie je v súčasnosti možné, pretože organizácii chýbajú potrebné financie na ukončenie prestavby hygienických zariadení, ktoré sú nevyhnutným predpokladom schválenia prevádzky.

Liga za ľudské práva (LZĽP)

V roku 2009 vyplní činnosť Ligy za ľudské práva medzeru v poskytovaní starostlivosti o MBS v SR mimovládny sektorom, ktorá vznikla tým, že SHR a ani iná mimovládna organizácia v súčasnosti neuskutočňuje v tejto problematike nijaký projekt. LZĽP získala podporu pre ďalej uvedené tri projekty, ktorých realizácia sa začala v marci 2009:

1. *Právna poradňa pre pobyt a občianstvo maloletých bez sprievodu.* Podstatou projektu je sprístupňovanie informácií priamo MBS o ich postavení, právne poradenstvo, úzka spolupráca s opatrovníkmi a poručníkmi maloletých a nachádzanie trvalých riešení so zreteľom na najlepší individuálny záujem dieťaťa. Na základe zhodnotenia individuálnej situácie maloletého cudzinca a možnosti jeho integrácie sa maloleťmu a jeho opatrovníkovi/poručníkovi poskytnú relevantné právne informácie a potrebná pomoc.⁹

2. *Výskum súčasnej situácie v oblasti integrácie*

⁹ Právne poradenstvo sa bude poskytovať raz za dva týždne (prípadne podľa potreby) priamo v zariadení Horné Orechové. V prípade potreby bude právnik navštevovať aj iné zariadenia, v ktorých budú maloletí bez sprievodu umiestnení. Bude sa využívať aj tlmočnická služba. V prípade záujmu MBS a pracovníkov zariadenia v Hornom Orechovom sa budú uskutočňovať sociálne a kultúrne orientované aktivity, spojené s diskusiou približujúcou deťom kultúru, históriu, zvyky a tradície Slovenska; aktivity zamerané na prehlbovanie sociálnych a komunikačných zručností maloletých.

maloletých migrantov bez sprievodu. Vo vypracovanej štúdii sa bude analyzovať súčasný stav integrácie maloletých migrantov bez sprievodu v SR, identifikovať hlavné problémy a ich postavenie v SR sa porovná s postavením a možnosťami integrácie v iných členských krajinách EÚ. Štúdia bude obsahovať návrhy na vhodné riešenia na odstránenie zistených nedostatkov vrátane možných legislatívnych zmien. Cieľom štúdie je dôkladne preskúmať postavenie MBS z hľadiska platnej slovenskej legislatívy a jej súladu s medzinárodnými dohovormi a zistiť, ako sa uzákonené práva MBS dodržiavajú v praxi a aký je prístup zodpovedných orgánov k tejto problematike i k samým MBS.

3. *Právna poradňa pre cudzincov.* V rámci tohto projektu sa budú realizovať tieto aktivity, zamerané na MBS: návštevy a poskytovanie právneho poradenstva v zariadení pre maloletých cudzincov v Hornom Orechovom, poskytovanie právneho poradenstva priamo v zariadení právnikom/advokátom LZĽP, týkajúce sa vysvetľovania informácií o konaní o azyle alebo inom druhu medzinárodnej ochrany, iných možnostiach riešenia právnej situácie maloletého bez sprievodu, poskytovanie pomoci pri zlučovaní maloletého s jeho zákonnými zástupcami, najmä kontaktovanie príslušných slovenských alebo zahraničných štátnych, mimovládnych alebo medzinárodných organizácií, príprava zrozumiteľného letáku pre MBS o zariadení a o možnostiach pomoci, informačné stretnutie pre MBS a iné.¹⁰

1.1.3 Medzinárodné organizácie

Úrad Medzinárodnej organizácie pre migráciu v SR (IOM)

V súvislosti s MBS IOM na Slovensku pôsobí v oblasti návratov maloletých do krajiny pôvodu, ktorých priebeh podrobne opisuje 5. kapitola. Okrem tejto oblasti sa IOM v rokoch 2004 – 2005 podieľala aj na budovaní kapacít v SR v oblasti starostlivosti o MBS prostredníctvom projektu *Budovanie kapacít: Maloletí bez sprievodu na Slovensku*. Cieľom projektu bolo

¹⁰ Informácie LZĽP, 29. 4. 2009.

poskytnúť technickú asistenciu a podporu relevantným štátnym inštitúciám a MVO v SR, ktoré sa zaoberajú problematikou MBS, posilniť ich odbornosť a praktickú spoluprácu prostredníctvom študijnej cesty a odborného seminára za účasti relevantných medzinárodných expertov v oblasti starostlivosti o MBS.

Zastupiteľský úrad vysokého komisára OSN pre utečencov v SR (UNHCR)

Vychádzajúc z potreby riešiť problematiku MBS v SR, realizoval zastupiteľský úrad v spolupráci s MÚ MV SR a SHR od roku 2002 viacročný spoločný projekt procesného opatrovníctva s cieľom poskytnúť MBS, ktorí vstúpili do azylovej procedúry, maximálnu možnú ochranu.¹¹ Tento projekt sa už ukončil a UNHCR sa aj vzhľadom na zmeny v organizácii zastupiteľského úradu v súčasnosti sústreďuje na monitorovaciu, advokačnú, lobistickú a poradnú funkciu a priamo nefinancuje nijaké projekty. UNHCR sa naďalej môže zameriavať len na MBS, ktorí sú žiadateľmi o azyl, ostatní cudzinci ostávajú mimo rámca ich pôsobnosti. Sústreďujú sa najmä na tréningové aktivity, v rámci ktorých v marci 2009 realizovali tréning pre zamestnancov MÚ MV SR, predovšetkým rozhodovateľov, zameraný na vedenie rozhovoru s MBS a ich špecifiká.

1.2 Legislatívny rámec starostlivosti o maloletých bez sprievodu v SR

Slovenská republika ratifikovala viacero medzinárodných dohovorov, ktoré sú dôležité v kontexte starostlivosti o MBS, okrem iných:

- *Dohovor o právach dieťaťa* (ratifikovaný v roku 1989, v platnosti v SR od roku 1991),
- *Dohovor o právnom postavení utečencov* (používa sa aj pojem Ženevský dohovor, ratifikovaný v roku 1951, v platnosti od roku 1991) a *Protokol týkajúci sa právneho postavenia utečencov* (používa sa aj pojem Newyorský protokol, ratifikovaný v roku 1967, v platnosti

¹¹ UNHCR. <http://www.unhcr.sk/Documents/8-priloha-odlucenedeti-s.doc> (stiahnuté v marci 2009).

v SR od roku 1991)¹²,

- *Všeobecná deklarácia ľudských práv* (ratifikovaná v roku 1948, v platnosti v SR od roku 1992),
- *Európsky dohovor o ochrane ľudských práv* (ratifikovaný v roku 1991, v platnosti v SR od roku 1992),
- *Konvencia OSN proti týraniu a inému krutému, neľudskému a ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu* (ratifikovaná v roku 1984).

Okrem uvedených dohovorov právnou úpravu v oblasti práv dieťaťa vo všeobecnosti v Slovenskej republike predstavuje *Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov a zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov* (ďalej zákon o rodine). Právny systém Slovenskej republiky garantuje ochranu práv a právom chránených záujmov všetkým deťom do 18 roku života rovnako bez rozdielu pohlavia, národnosti, farby pleti a štátnej príslušnosti. To znamená, že sa im poskytuje sociálno-právna ochrana v rovnakej miere ako deťom s občianstvom SR. Týmto je naplnená ústavná zásada rovnoprávneho postavenia všetkých detí, ktoré potrebujú takúto ochranu.¹³

Legislatívny rámec starostlivosti o maloletých bez sprievodu nachádzajúcich sa na území SR tvoria okrem uvedených právnych noriem najmä tieto zákony, upravujúce postup kompetentných orgánov v prípade kontaktu s MBS:

1. *Zákon č. 48/2002 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov* (ďalej zákon o pobyte cudzincov)

Zákon o pobyte cudzincov upravuje vo vzťahu k MBS povinnosť maloletého podrobiť sa v prípade potreby lekárskej prehliadke na určenie veku, udelenie povolenia na tolerovaný pobyt MBS, zákaz zaisťovať MBS a bezodkladné odo-

¹² 1. januára 1993 vznikla samostatná Slovenská republika. Po rozdelení Českej a Slovenskej federatívnej republiky Slovenská republika prevzala v rámci sukcesie všetky medzinárodné záväzky. Zmluvnú viazanosť SR potvrdzuje oznámenie MZV SR č. 319/1996 Z. z.

¹³ Informácie MPSVR SR.

vzdanie maloletého bez sprievodu policajným útvarom, v ktorého obvode sa MBS našiel, do starostlivosti úradu práce, sociálnych vecí a rodiny.

2. *Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálno-právnej ochrane detí¹⁴ a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov* (ďalej zákon o sociálno-právnej ochrane detí a sociálnej kuratele, resp. zákon o SPODaSK)

Tento zákon sa najmä v § 29 venuje problematike starostlivosti o všetkých MBS, zachytených na území SR, bez ohľadu na krajinu pôvodu či zámer žiadať o azyl. Zákon rieši vykonávanie opatrení sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately, ako je opatrenie na zabezpečenie ochrany života, zdravia a priaznivého fyzického a sociálneho vývinu dieťaťa (napr. spôsob ustanovenia zástupcu dieťaťa – opatrovníka alebo poručníka, zlúčenia rodiny, vykonávanie opatrení SPODaSK v zariadeniach poskytovania starostlivosti MBS, pričom sa rešpektujú ich kultúrne či nábožensky podmienené špecifiká). Pre MBS, ktorí sa rozhodnú vstúpiť do azylovej procedúry a požiadajú v SR o azyl, je rozhodujúci :

3. *Zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov* (ďalej zákon o azyle)

Zákon o azyle ustanovuje, že maloletého bez sprievodu pri všetkých úkonoch súvisiacich s konaním o azyle musí zastupovať súdom ustanovený opatrovník. Zákon definuje postupy pri podaní žiadosti o azyl MBS (vyhlásenie cudzinca, že žiada o udelenie azylu alebo poskytnutie doplnkovej ochrany) a vedení pohovoru. Ustanovuje, že žiadosť sa nesmie zamietnuť ako zjavne neopodstatnená. MBS musí opatrovník riadne pripraviť na všetky úkony v jazyku, v ktorom sa

¹⁴ Sociálno-právna ochrana detí je súbor opatrení na zabezpečenie ochrany dieťaťa, ktorá je nevyhnutná pre jeho blaho a ktorá rešpektuje jeho najlepší záujem podľa medzinárodného dohovoru, výchovy a všestranného vývinu dieťaťa v jeho prirodzenom rodinnom prostredí, náhradnom prostredí dieťaťa, ktoré nemôže byť vychovávané vo vlastnej rodine.

žiadateľ môže dorozumieť. Zákon zároveň presne definuje, ako sa postupuje pri určovaní veku MBS (§ 23 ods.7), ak sú pochybnosti o jeho veku. Navyše, zákon definuje, že pri ubytovaní MBS sa musia zohľadniť ich špecifické potreby (§ 39). Hlavnými zodpovednými inštitúciami v tejto oblasti sú MV SR a MÚ MV SR.

Okrem uvedených zákonov sú dôležité aj tieto vnútroštátne a európske právne normy:

- *zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní v znení neskorších predpisov,*
- *zákon č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov,*
- *rozhodnutie Rady č. 2004/573/ES z 29. apríla 2004 o organizácii spoločných letov na odsuny štátnych príslušníkov tretích krajín, na ktorých sa vzťahujú príkazy na individuálny odsun z územia dvoch alebo viacerých členských štátov,*
- *nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 562/2006 z 15. marca 2006, ktorým sa ustanovuje kódex Spoločenstva o pravidlách upravujúcich pohyb osôb cez hranice (Kódex schengenských hraníc).*

Zmeny v súvislosti s transponovaním európskej legislatívy

Transponovanie smernice Rady 2003/9/ES z 27. 1. 2003, ktorou sa ustanovujú minimálne štandardy pre prijímanie žiadateľov o azyl (tzv. prijímacia smernica) do zákona o azyle s platnosťou od 1. 2. 2005, prinieslo vo vzťahu k MBS MV SR možnosť dať preskúmať vek maloletého žiadateľa o azyl v prípade pochybností o jeho veku. Zmena zákona o azyle a zároveň aj zmena zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov umožňuje žiadateľom o azyl prístup na trh práce, ak MV SR nerozhodlo právoplatne o žiadosti o azyl do jedného roku od začatia konania, okrem prípadu, ak sa žiadosť zamietla ako zjavne neopodstatnená alebo neprípustná. Podmienky prístupu na trh práce v týchto prípadoch stanovuje zákon o azyle.¹⁵

¹⁵ Úrad vlády SR. Dôvodová správa. Dostupné online na: <http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/A81561DD985664A7C1256F0F003EA9->

1. januára 2007 bola do slovenského zákona o azyle transponovaná smernica Rady 2004/83/ES z 29. apríla 2004 o minimálnych ustanoveniach pre oprávnenie a postavenie štátnych príslušníkov tretích krajín, osôb bez štátnej príslušnosti ako utečencov alebo osôb, ktoré inak potrebujú medzinárodnú ochranu (tzv. kvalifikačná smernica). Novela zákona o azyle zaviedla inštitút doplnkovej ochrany, ktorú MÚ MV SR môže udeliť cudzincom, ktorým nebol udelený azyl a v krajine pôvodu im hrozí vážne bezprávie – napríklad uloženie trestu smrti či neľudské, alebo ponižujúce zaobchádzanie. Na doplnkovú ochranu na účel zlúčenia rodiny má nárok po splnení zákonom ustanovených podmienok aj manželský partner cudzinca, ktorému sa poskytla doplnková ochrana, jeho deti do 18 rokov a v prípade, že je cudzinec, ktorému sa poskytla doplnková ochrana, mladší ako 18 rokov, aj jeho rodičia. Doplnková ochrana sa poskytuje na jeden rok a po uplynutí tejto lehoty sa môže predĺžiť.¹⁶

Zákomom č. 643/2007 Z. z. bola do zákona o azyly transponovaná smernica Rady 2005/85/ES z 1. decembra 2005 o minimálnych štandardoch pre konanie v členských štátoch o priznávaní a odnímaní postavenia utečenca (tzv. procedurálna smernica). V súvislosti s MBS priniesla novelizácia zákona zmeny v postupoch a podmienkach pohovoru s MBS. Podľa novoupraveného § 6 ods. 6 zákona o azyle „*pohovor s maloletou osobou, ktorú na území Slovenskej republiky nesprievádza jej zákonný zástupca (maloletý bez sprievodu), možno vykonať len za prítomnosti jeho opatrovníka; opatrovník musí mať pred vykonaním pohovoru možnosť informovať maloletého pohovor a na pohovor ho pripraviť*“. Navyše, § 19a zákona o azyle bol doplnený o nový odsek 8, čo stanovuje povinnosť posúdiť žiadosť o azyl povereným zamestnancom MÚ MV SR, ktorý má primerané znalosti v oblasti azylu a v prípade MBS disponuje primeranými vedomosťami

BE/\$FILE/dovodova.rtf (stiahnuté v marci 2009).

¹⁶ MV SR. Od roku 2008 Slovensko uplatňuje v azylovom práve procedurálnu smernicu EÚ. Dostupné online na: <http://www.minv.sk/?tlacove-spravy-6&sprava=od-roku-2008-slovensko-uplatnuje-v-azylovom-prave-proceduralnu-smernicu-eu> (stiahnuté v marci 2009).

o ich osobitných potrebách.¹⁷

¹⁷ SNESP. Správa o súčasnom stave dodržiavania práv dieťaťa v Slovenskej republike. 2008. S. 11.

Motivácia vstupu maloletých bez sprievodu do SR

Maloletí bez sprievodu prichádzali na územie SR najmä z ekonomicky slabých a politicky nestabilných regiónov, dlhodobo najmä z ázijských krajín (Indie, Číny, Afganistanu, Bangladéša), z Ruska a bývalých krajín Sovietskeho zväzu (Moldavska, Arménska, Gruzínska) a niektorých afrických štátov (Somálska, Nigérie, Sierry Leone). Špecifické krajiny, z ktorých MBS pochádzajú v poslednom období, sú najmä Moldavsko v dôsledku zlej ekonomickej situácie a Gruzínsko v dôsledku vojnového konfliktu a rovnako zlej ekonomickej situácie. Vo veľmi ojedinelých prípadoch prichádzajú MBS aj z krajín EÚ.¹⁸

Počet MBS vstupujúcich na územie SR s rôznym zámerom, rovnako ako MBS, ktorí sú žiadateľmi o azyl v SR, je v súčasnosti veľmi nízky. Okrem osôb s doplnkovou ochranou boli v azylových zariadeniach MÚ MV SR v marci 2009 štyria maloletí bez sprievodu.¹⁹ Podľa štatistík väčšina MBS, ktorí vstúpili do SR, bola vo vekovej kategórii nad 16 rokov a mužského pohlavia (pozri štatistiky v prílohe, diferencované podľa demografických údajov). Čo sa týka MBS – žiadateľov o azyl i v čase najvýraznejšieho nárastu v počte žiadateľov o azyl v SR na prelome rokov 2002 – 2003 tvorili dievčatá menej ako 2 % z počtu MBS, ktorí sú žiadateľmi o azyl. Tento trend pretrváva aj naďalej.²⁰

Existujú problémy s hodnovernosťou veku, ktorý uvádzajú mladiství cudzinci. Podľa informácií Migračného úradu MV SR, najmä u osôb, ktoré sa nepreukázali osobným dokladom, nebola stopercentná záruka, že údaje o uvedenom veku sú objektívne a korektné. Podľa vyjadrenia MÚ MV SR títo mladiství udávali nižší vek ako 18 rokov v očakávaní istých výhod v azylovej procedúre aj pri pobyte v azylovom zariadení, pretože policajný útvar nemôže vyhostiť dieťa mladšie ako 18 rokov a vzhľadom na plné uplatňovanie zásady non-refoulement MBS nemôžu byť vrátení do krajiny pôvodu, z ktorej odišli. Zá-

¹⁸ Informácie MÚ MV SR.

¹⁹ V pobytovom tábore v Rohovciach boli 2 MBS, ktorí sú žiadateľmi o azyl – obaja chlapci, jeden vo veku 15 rokov z Afganistanu, jeden 17-ročný z Bangladéša, a v pobytovom tábore v Opatovskej Novej Vsi sú ubytovaní tiež 2 MBS čakajúci na rozhodnutie: jedno dievča vo veku 16 rokov zo Srbska a jeden 17-ročný chlapec z Čiernej Hory.

²⁰ Údaje MÚ MV SR a MPSVR SR.

roveň sa nemôže žiadosť o azyl MBS zamietnuť ako zjavne neopodstatnená. Podľa MÚ MV SR: „Účelovosť a neobjektívnosť štatisticky vysokých počtov maloletých bez sprievodu (MBS), najmä v rokoch 2002 a 2003, dokazujú aj lekárske vyšetrenia výšky veku v neskoršom období, napr. na rádiologickej klinike v Trenčíne v roku 2007, kde z veľkého počtu vyšetrených tzv. MBS ani jeden klient nebol maloletý.“

Podľa informácií odborníkov pracujúcich s MBS v SR sa dôvody ich odchodu z krajiny pôvodu a motivácie príchodu do SR neodlišujú od tých, pre ktoré prichádzajú do iných krajín EÚ. Medzi hlavné *push faktory* – faktory, ktoré nútia do emigrácie – patria zlá ekonomická situácia a nepriaznivé životné podmienky, vojnový konflikt, porušovanie ľudských práv či strach z politického prenasledovania. MBS však môžu byť aj obeťami pohlavného zneužívania alebo útek vyvolá nedostatok lásky a starostlivosti ich blízkych. Z *pull faktorov* – faktorov, ktoré stimulujú emigráciu – ide najmä o snahu vymaniť sa zo života v sociálnej biede a materiálnom nedostatku v domovskej krajine, teda úsilie vylepšiť si svoje ekonomické postavenie. V niektorých prípadoch vnímajú MBS svoju cestu ako dobrodružstvo alebo cestujú za členom rodiny, ktorý je už v cieľovej krajine. Podľa skúseností Slovenskej humanitnej rady a iných expertov maloleté dieťa zväčša pošle do zahraničia jeho príbuzný. Odchádzajú za príslubom alebo len predstavou dobre platennej práce. V niektorých prípadoch maloletí uviedli, že ich v danej krajine čaká iný rodinný príslušník alebo priateľ. V SR neboli doteraz identifikovaní maloletí bez sprievodu, ktorí by boli obeťami obchodovania s ľuďmi.

Slovenská republika je podľa všetkých kontaktovaných odborníkov (pozri úvod) pre MBS naďalej *tranzitnou krajinou*. Maloletí bez sprievodu cez ňu smerujú do ekonomicky silných a atraktívnych krajín EÚ – najmä Talianska, Nemecka, Francúzska alebo Rakúska či Španielska. Väčšina MBS však nezostáva v SR ani v prípade, že požiada o azyl, nepočkajú na výsledné rozhodnutie a bez povolenia opúšťajú azylové zariadenia MÚ MV SR. Podľa odboru hraničnej polície

Úradu hraničnej a cudzineckej polície MV SR po zadržení pri nelegálnom prechode štátnej hranice medzi SR a Ukrajinou žiadajú MBS o azyl prevažne účelovo, aby ich nezaistili a následne nevyhostili.

MBS väčšinou neuvažujú nad možnosťami, ktoré by mali v SR, pretože už z krajiny pôvodu odchádzajú podľa nasmerovania svojho príbuzného, ktorý ich vyšle do určitej cieľovej krajiny. Konštatovanie, že SR nie je pre MBS cieľová alebo atraktívna krajina, ktorá by im mohla poskytnúť dostatočné možnosti ekonomického zabezpečenia, podporuje aj skutočnosť, že väčšina maloletých umiestnených v špecializovanom domove pre MBS v Hornom Orechovom toto zariadenie opustí v pomerne krátkom čase. Podľa empirických poznatkov IOM sa MBS snažia dostať do pôvodne vysnívanej destinácie, kde budú „zarábať“ a „nemajú záujem zotrvať v krajine, ktorá im „diktuje“ režim dňa, školu a povinnosti. Keďže ani v krajine pôvodu v dôsledku chudoby nežili plnohodnotné detstvo, svoje ciele vidia v zárobkoch na Západe. Sociálna práca je v takýchto prípadoch málo účinná. V mnohých prípadoch sa stáva, že sú to rodičia, ktorí svojim deťom zabezpečia cestu do západnej Európy prostredníctvom prevádzáčov.²¹

²¹ Informácie úradu IOM v SR. *Príkladom môže byť konkrétna skúsenosť IOM z roku 2008: 2 deti vo veku 8 a 10 rokov požiadali o návrat do Moldavska. V telefonickom rozhovore za prítomnosti sociálnych pracovníkov rodičia jednoznačne odporučili deťom nevracať sa domov, pretože ich odmietajú živiť. Chlapci sa rozplakali a situáciu niesli veľmi ťažko. Napriek veľkému úsiliu sociálnych pracovníkov a IOM krátko po rozhovore s rodičmi zo zariadenia v Hornom Orechovom ušli. Polícia ich našla na diaľnici smerom do Bratislavy a vrátila ich do zariadenia. Približne o týždeň ušli opäť a v tomto prípade sa ich už nepodarilo nájsť.*

Fenomén miznutia MBS v azylovej procedúre i tých, ktorí o azyl nepožiadali, je jav, ktorého riešenie je veľmi zložité a ktorý narúša komplexnú starostlivosť o MBS v SR. Ani jedna z inštitúcií sa tomuto problému špecificky nevenuje a doteraz neboli dohodnuté postupy ani preskúmané možnosti, ako ochrániť MBS pred nebezpečenstvami, spojenými s ich útekmi a ďalšou migráciou. Z rozhovorov s odborníkmi, ktorí prichádzajú do kontaktu s MBS, vyplýva, že maloletých počas ich pobytu kontaktujú prevádzkači. Nie je pritom vylúčené, že niektorí z nich sa stávajú obeť obchodovania s ľuďmi na rôzne účely.²²

²² Podľa § 58 zákona o SPODaSK, ak dieťa opustí detský domov bez súhlasu, DeD je povinný túto skutočnosť oznámiť bezodkladne najbližšiemu útvaru PZ, rodičom dieťaťa, súdu, ktorý nariadil ústavnú starostlivosť, predbežné opatrenie alebo uložil výchovné opatrenie, a OSPODaSK. Polícajný útvar musí začať po maloletej osobe pátrať. Informácia MPSVR SR.

03

Vstupné procedúry vrátane hraničných kontrol

Kľúčovú úlohu pri povolení na vstup do SR, prechode hraníc a identifikácii maloletých bez sprievodu majú na Slovensku tieto orgány štátnej správy:

- Úrad hraničnej a cudzineckej polície a oddelenia hraničnej kontroly – identifikácia MBS, zisťovanie skutočností príchodu, poskytnutie neodkladnej zdravotnej starostlivosti, informovanie príslušných orgánov, prevoz do špecializovaného detského zariadenia pre MBS alebo iného detského domova stanoveného súdom,
- zastupiteľské úrady SR v zahraničí a konzulárne úrady SR – oblasť vydávania víz a príjem a spracovanie žiadostí o povolenie na pobyt,
- úrady práce, sociálnych vecí a rodiny – orgány sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately – začiatok výkonu sociálno-právnej ochrany a sociálnej kurately nad MBS.

Z legislatívneho hľadiska sú kľúčové najmä tieto zákony:

- zákon o pobyte cudzincov,
- zákon o azyle.

Viac informácií uvádza 1. kapitola.

Vstupné procedúry – víza a hranica

Legálne prichádzajú maloletí cudzinci do SR napr. s cieľom študijného pobytu, výmenného pobytu, návštevy rodiny, turistiky a podobne.

Podľa platnej legislatívy SR sa cudzinec môže stať žiadateľom o víza až po dosiahnutí 18 roku života. Z uvedeného dôvodu môže žiadosť o vízum, resp. povolenie na pobyt v mene maloletého podať len jeho zákonný zástupca. Na základe jeho súhlasu dostane maloletá osoba vízum do vlastného dokladu. Vízum sa udeľuje zväčša na základe žiadosti a pozvania, ktoré overil policajný útvar, a udeľuje ho zastupiteľský úrad SR v zahraničí.

Prvý kontakt s maloletými bez sprievodu majú zvyčajne pracovníci oddelení hraničnej kontroly PZ (ďalej OHK PZ) v pohraničných oblastiach a na medzinárodných letiskách. Prípady nele-

gálneho vstupu sa objavujú predovšetkým na hranici s Ukrajinou.

Vstup MBS z krajín EÚ

Maloletí bez sprievodu z krajín EÚ vstupujú na územie SR principiálne legálne. Prichádzajú v rámci turistiky alebo z rôznych osobných dôvodov. Ich počty sa neevoluujú. Ak príslušníci OHK PZ zistia že ide o maloletého z EÚ, preveruje sa, či nie je po ňom vyhlásené pátranie. Mnohých MBS z krajín EÚ často registruje až mestská alebo poriadková polícia v jednotlivých mestách a často nie sú štatisticky evidovaní. V prípade identifikácie MBS z EÚ príslušníkmi polície ďalej koná miestne zodpovedný úrad práce, sociálnych vecí a rodiny.

Vstup MBS z tretích krajín

MBS z tretích krajín vstupujú na územie SR legálne i nelegálne. Ak má MBS z tretej krajiny cestovný doklad a v ňom platné vízum, má dostatočné finančné prostriedky a jeho vstup je dostatočne odôvodnený, nie je dôvod na odopretie vstupu, ktorý je legálny. Ak vstúpi na územie SR mimo hraničných priechodov alebo bez platných cestovných dokladov či víza, považuje sa vstup za nelegálny.

Identifikácia maloletého cudzinca

V prípade zákonného dôvodu predvedenia maloletého cudzinca vykonávajú policajti prvotné úkony, ktoré smerujú k zisteniu jeho totožnosti podľa zákona o Policajnom zbore SR.²³ Pri zisťovaní dôvodu a úmyslu prechodu štátnych hraníc príslušný útvar hraničnej a cudzineckej polície zisťuje predovšetkým skutočnosť, či nejde o prekročenie štátnych hraníc z donútenia inou osobou (únos), či dieťa necestuje za svojimi rodičmi do SR, prípadne iného štátu. Policajný útvar po nájdení MBS zabezpečí v prípade potreby tlmočníka. Miestne a vecne príslušný po-

licajný útvar (OHK PZ alebo OCP PZ) nemôže administratívne vyhostiť dieťa mladšie ako 18 rokov, okrem prípadu uvedeného v § 57 ods. 10 písm. b zákona o pobyte cudzincov, teda vtedy, ak je vyhostenie tohto dieťaťa v jeho záujme.

Identifikácia maloletého bez sprievodu môže byť presná alebo približná. Ak má MBS cestovný doklad, je identifikácia presná. Presná identifikácia je možná aj v prípade, že MBS informuje príslušníkov policajného útvaru o svojej presnej totožnosti, na základe čoho možno kontaktovať zastupiteľské úrady, ktoré osobu identifikujú. Následne možno vybaviť náhradný cestovný doklad. V prípade, že maloletí cudzinci nemajú cestovný doklad, maloletosť sa eviduje na základe vyhlásenia cudzinca o jeho veku a totožnosť na základe údajov, ktoré maloletý nahlási. Ak cudzinec o sebe vyhlási, že je MBS, je povinný podrobiť sa lekárskemu vyšetreniu na určenie jeho veku. Ak takéto vyšetrenie odmietne, považuje sa podľa zákona o pobyte cudzincov za plnoletú osobu. Toto neplatí, ak je celkom zjavné, že ide o maloletého cudzinca.²⁴

Podľa § 80a zákona o pobyte cudzincov policajný útvar oznámi nájdenie a bezodkladne odovzdá MBS na území SR úradu práce, sociálnych vecí a rodiny (ďalej ÚP) – orgánu sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately, v ktorého územnom obvode sa MBS našiel.²⁵ Pracovníci ÚP potom požiadajú súd, aby určil maloletému opatrovníka. Tento proces prebieha aj počas dní pracovného pokoja alebo v čase sviatkov, pretože súdy majú zabezpečenú 24-hodinovú službu. Sudca vydá predbežné opatrenie, v ktorom určí opatrovníka a miesto, kde bude maloletá osoba umiestnená. MBS sa vo väčšine prípadov umiestňujú do špecializovaného detského domova v Hornom Orechovom pri Trenčíne, kde ich prevezú. Za opatrovníka sa z tohto dôvodu vo väčšine prípadov ustanovuje miestne zodpovedný Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny v Trenčíne.

24 Informácie ÚHCP.

25 Informácie MPSVR SR a OHP ÚHCP MV SR.

Vek a jeho určovanie

V SR je zavedený mechanizmus overovania veku cudzinca v prípade, keď je vek diskutabilný – teda keď inštitúcia má pochybnosti o plnoletosti deklarovanej žiadateľom (menej ako 18 rokov). Ak je prípad dokazovania skutočného veku cudzinca sporný, cudzinec, ktorý o sebe vyhlási, že je maloletý bez sprievodu, je podľa § 49 ods. 5 zákona o pobyte cudzincov povinný podrobiť sa lekárskemu vyšetreniu na určenie jeho veku. To neplatí, ak je celkom zjavné, že ide o maloletého cudzinca. Ak sa cudzinec odmietne podrobiť lekárskemu vyšetreniu, považuje sa podľa zákona o pobyte cudzincov za plnoletú osobu.²⁶

Určovanie veku žiadateľov o azyl je zakotvené v zákone o azyle, § 23 ods. 7, kde sa uvádza, že:

Žiadateľ o azyl je povinný podrobiť sa lekárskemu vyšetreniu, ak má (MÚ MV SR) pochybnosti o jeho veku; ak ide o cudzinca podľa § 16 ods. 2, je potrebné udelenie súhlasu zákonného zástupcu alebo opatrovníka. Ak sa na základe lekárskeho vyšetrenia zistí, že ide o plnoletú osobu, (MÚ MV SR) s ňou koná ako s plnoletou osobou a o výsledku lekárskeho vyšetrenia bezodkladne informuje jej zákonného zástupcu alebo opatrovníka a príslušný súd. Ak sa cudzinec odmietne podrobiť lekárskemu vyšetreniu alebo ak zákonný zástupca alebo opatrovník neudelí súhlas na jeho vykonanie, na konanie podľa tohto zákona sa považuje za plnoletú osobu. Ak na základe lekárskeho vyšetrenia nie je možné zistiť, či ide o plnoletú osobu alebo maloletú osobu, na konanie podľa tohto zákona sa považuje za maloletú osobu, o čom ministerstvo bezodkladne informuje jej zákonného zástupcu alebo opatrovníka. (MÚ MV SR) informuje žiadateľa, v rámci poučenia podľa § 4 ods. 2, o možnosti vykonať lekárske vyšetrenie na určenie jeho veku, spôsobe jeho vykonania a dôsledkoch vyšetrenia na posúdenie žiadosti o udelenie azylu, ako aj o dôsledkoch odmietnutia vyšetrenia.

Na rozdiel od zákona o azyle, zákon o pobyte cudzincov neobsahuje klauzulu o tom, či sa osoba považuje za plnoletú alebo maloletú v prípade,

26 Informácia OHP ÚHCP MV SR.

že na základe lekárskeho vyšetrenia nie je možné zistiť vek. Kým pre potreby zákona o azyle sa v takomto prípade daná osoba považuje za maloletú, zákon o pobyte cudzincov tento aspekt necháva otvorený.²⁷

Lekárske zisťovanie veku sa vykonáva prostredníctvom RTG vyšetrenia rúk a laktových kĺbov na rádiologickej klinike v Trenčíne. V lekárskej správe sa potom konštatuje, či zobrazený skelet podľa vývoja a rastu v RTG obraze zodpovedá osobe staršej ako 18 rokov. Zisťovanie veku maloletých sa neuplatňuje u každého maloletého, ale len v prípade, ak to ministerstvo uzná za vhodné.²⁸

Ako vyplynulo z monitorovania jednotlivých útvarov ÚHCP v roku 2008, vyskytujú sa problémy, pretože zadržaní cudzinci uvádzajú nesprávne údaje o veku. V takom prípade je možné, že cudzinci zneužívajú postavenie MBS v azylovej procedúre, keď úmyselne uvádzajú nesprávne údaje o svojom veku. Podľa informácií zástupcov OHK sa to stáva najmä pre ľahší útek zo zariadení, určených deťom. Otázka určovania a rozhodovania o veku cudzinca však nie je v kompetencii príslušníka útvaru hraničnej polície PZ.²⁹ Na druhej strane nastávajú problémy i vtedy, keď sa vyskytujú omyly pri pretlmočení dátumov narodenia maloletých z moslimských krajín so zreteľom na rozdielny kalendár. Takto spôsobené chyby sa neskôr len veľmi ťažko korigujú.³⁰

Overovanie veku považujú všetky kontaktované organizácie za vhodné, pretože veľa dospelých cudzincov zneužívalo systém a vyhlasovalo sa za maloletých. Bolo veľmi nevhodné, ak sa medzi 12 – 18-ročnými MBS v zariadení MÚ MV SR nachádzal človek evidentne starší než 40, či dokonca 50 rokov, ktorý nežiaduco, niekedy až

27 Zákon o pobyte cudzincov, § 49 (5): „Cudzinec, ktorý o sebe vyhlási, že je maloletý bez sprievodu, je povinný podrobiť sa lekárskemu vyšetreniu na určenie jeho veku; to neplatí, ak je celkom zjavné, že ide o maloletého cudzinca. Ak sa cudzinec odmietne podrobiť lekárskemu vyšetreniu, považuje sa na konanie podľa tohto zákona za plnoletú osobu.“

28 O osobu staršiu než 18 rokov ide v prípade, keď sú epifýzárne štrbiny v zobrazenom skelete uzatvorené, apofýzy kompletne pripojené a aj ostatné známky svedčia o veku vyššom než 18 rokov. Informácia MPSVR SR.

29 Informácia OHP ÚHCP MV SR.

30 Informácie ÚHCP a UNHCR.

problémovo vplýval na správanie, prostredie a režim maloletých v zariadení. Overovanie veku sa však doteraz využilo len výnimočne vzhľadom na skutočnosť, že v prípade, keď sa začali vykonávať prvotné úkony smerujúce k identifikácii veku vo fáze informovania žiadateľa, resp. jeho zástupcu, tieto osoby okamžite opúšťali azylové zariadenia a nebolo možné toto dokazovanie začínať, ale ani dokončiť.

Finančné náklady spojené so starostlivosťou o MBS počas vstupných procedúr

Podľa informácií ÚHCP nie je možné vyčíslit náklady spojené so starostlivosťou o MBS počas vstupných procedúr na jednu osobu. Je možné vyčíslit len náklady na zariadenia, v ktorých sa cudzinci po nelegálnom vstupe do SR umiestňujú, a to závisí od kapacity zariadenia. Režijné náklady na zariadenie totiž ostávajú fixné, bez ohľadu na počet umiestnených cudzincov.

Štatistiky o zistených prípadoch MBS

Štatistické údaje o zistených prípadoch MBS sa na odbore cudzineckej polície ÚHCP MV SR sledujú od roku 2006 na základe mesačného vykazovania činnosti oddelení cudzineckej polície Policajného zboru. Ako sa uvádza v úvode, štatistické údaje o veku legálne vstupujúcich cudzincov ÚHCP neeviduje, preto sa nemohli takéto štatistiky spracovať pre kategóriu MBS. Pobyť MBS sa síce administratívne eviduje, ale štatistické výstupy pre kategóriu MBS nie sú spracované. Sledované údaje sa zameriavajú iba na počet a štátnu príslušnosť MBS, ktorí nelegálne prekročili hranice SR a nelegálne pobývali na území SR.

V roku 2006 sa evidovalo 42 MBS, pričom hlavnou krajinou pôvodu bola India. V roku 2007 bol ich počet 164 a najviac ich pochádzalo z Moldavska. V roku 2008 sa zistilo 151 MBS a najpočetnejšie zastúpenou krajinou pôvodu bolo opäť Moldavsko (detailné rozdelenie uvádza príloha v tabuľkách A1, A2 a A3).³¹ Podľa informácií ÚHCP sa nezaznamenali prípady, že by sa MBS odmietol vstup.

³¹ Štatistiky ÚHCP. Presné rozdelenie podľa krajín pôvodu, veku a pohlavia uvádza príloha.

Prijímacie postupy a integračné opatrenia

Kľúčovú úlohu pri prijímacích postupoch a integračných opatreniach pre MBS na Slovensku majú tieto inštitúcie:

- riaditeľstvá ÚHCP a ich podriadené základné útvary – udeľovanie povolenia na pobyt MBS,
- úrady práce, sociálnych vecí a rodiny – orgány sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately – výkon opatrení sociálno-právnej ochrany a sociálnej kurately nad MBS (opatrovníctvo, zlúčenie rodiny, návrat, zastupovanie v azylovej procedúre atď.),
- špecializovaný detský domov pre MBS (alebo iný detský domov, ustanovený súdom) – umiestnenie MBS, každodenná starostlivosť, poskytovanie informácií a poradenstva, integrácia,
- zastupiteľské úrady SR v zahraničí a konzulárne úrady SR – asistencia pri návrate MBS alebo zlúčení rodiny,
- Migračný úrad MV SR – rozhodovanie o udelení azylu/poskytnutí doplnkovej ochrany MBS, ktorí sú žiadateľmi o azyl, zabezpečenie základnej starostlivosti (ubytovanie, stravovanie, základné hygienické potreby atď.), integrácia azylantov a osôb s poskytnutou doplnkovou ochranou,
- mimovládne organizácie – najmä poradenská a voľnočasová činnosť (v závislosti od existencie projektov).

Z legislatívneho hľadiska sú kľúčové najmä tieto zákony:

- zákon o sociálno-právnej ochrane detí a o sociálnej kuratele,
- zákon o pobyte cudzincov,
- zákon o azyle.

Viac informácií uvádza 1. kapitola.

4.1 Prijímacie postupy

Prijímací postup u MBS v SR zahŕňa viacero krokov, resp. opatrení:

1. ochrana MBS, ustanovenie opatrovníka alebo poručníka,
2. umiestnenie MBS,
3. udelenie povolenia na tolerovaný pobyt,
4. zabezpečenie celkovej starostlivosti štátom, poradenstvo, psychologickú starostlivosť (u MBS, ktorí boli vystavení nevhodnému zaobchádzaniu, obchodovaniu alebo boli detskými vojakmi), zabezpečenie prístupu k informáciám, právnenému zastupovaniu.

Ochrana MBS a ustanovenie opatrovníka alebo poručníka³²

Keďže maloletí nie sú spôsobilí na právne úkony, ak sa v skupine, s ktorou maloletý migroval, nenachádza rodič alebo iná fyzická osoba, ktorej by mohol byť zverený do opateru, súd mu ustanovuje opatrovníka alebo poručníka. Podľa § 57 ods. 3 zákona o rodine, ak nebolo možné ustanoviť MBS za poručníka nijakú fyzickú osobu, súd ustanoví za poručníka orgán sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately (ďalej OSPODaSK), a to bez ohľadu na to, či ide o deti žiadajúce o azyl, alebo ostatných maloletých cudzincov. Poručník je povinný vykonávať svoju funkciu riadne a v najlepšom záujme maloletého dieťaťa. Za jej riadny výkon zodpovedá súdu. Rozhodnutie poručníka týkajúce sa každej podstatnej veci maloletého dieťaťa vyžaduje schválenie súdu. Do času, kým sa maloletému dieťaťu ustanoví poručník, alebo do času, kým sa ustanoví poručník neujme svojej funkcie, robí neodkladné úkony v záujme maloletého dieťaťa opatrovník.³³ Súd mu zároveň určí jeho rozsah práv a povinností tak, aby sa splnil účel, na ktorý bol opatrovník ustanovený a aby boli dostatočne chránené záujmy maloletého dieťaťa. Rozdiel medzi opatrovníkom a poručníkom je v tom, že kým poručník dlhodobo vykonáva rodičovské práva a povinnosti, zabezpečuje vý-

chovu maloletého, zastupuje a spravuje jeho majetok (hoci sa nemusí o maloletého osobne starať), opatrovník vykonáva len určité právne úkony a jeho funkcia zaniká splnením účelu, na ktorý bol ustanovený.³⁴

Podľa monitorovacej správy vypracovanej UNHCR v novembri 2008:

„dĺžka konania o ustanovení opatrovníka je v SR ešte stále problematická a pri právnej ochrane MBS spôsobuje mnohé problémy. Súdna orgány často využívajú možnosť presúvať miestnu príslušnosť po tom, ako dôjde k premiestneniu maloletého bez sprievodu z miesta pôvodného zadržania do niektorého z detských domovov, čo ďalej predlžuje prebiehajúce konania. V niektorých prípadoch spôsobuje problémy aj skutočnosť, že súd o ustanovení opatrovníka nerozhoduje ihneď po výkone rozhodnutia a umiestnení maloletého do zariadenia na výkon ústavnej starostlivosti, ale až na základe podnetu Úradu v zmysle Občianskeho súdneho poriadku. Lehoty na ustanovenie opatrovníka sa rôznia, v závislosti od pružnosti sudcu, ktorý o prípade rozhoduje.“³⁵

Orgán sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately vykonáva neodkladné úkony v záujme dieťaťa, kým nie je maloletému bez sprievodu ustanovený poručník podľa osobitného predpisu (zákon o rodine) alebo sa ustanoví poručník neujme svojej funkcie. Opatrovníka pre MBS bez ohľadu na to, či ide o deti žiadajúce o udelenie azylu, alebo ostatných maloletých cudzincov, vykonáva úrad práce, sociálnych vecí a rodiny – orgán sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately. Ten plní úlohy vyplývajúce z medzinárodných dohôd v oblasti práv detí, spisuje návrhy vo veciach výchovy a výživy, koná a rozhoduje v ich mene.³⁶ V SR plní túto

34 Informácie MPSVR SR.

35 UNHCR. Hodnotenie začleňovania žiadateľov o azyl a azylantov v Slovenskej republike s ohľadom na ich vek, pohlavie a iné odlišnosti. November 2008. S.11.

36 Informácie Odboru dokumentaristiky a zahraničnej spolupráce MÚ MV SR. Podľa § 29 zákona o sociálno-právnej ochrane detí orgán sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately, v ktorého územnom obvode sa našiel maloletý bez sprievodu, postupuje podľa osobitného predpisu (OSP), ak MBS nemôže byť zverený do osobnej starostlivosti príbuzného alebo inej fyzickej osoby, ku ktorej má blízky vzťah, podáva súdu návrh na vydanie predbežného opatrenia podľa osobitného predpisu (OSP) a vykonáva neodkladné úkony v záujme dieťaťa, kým nie je MBS ustanovený poručník podľa zákona o rodine, alebo sa ustanoví poručník

32 Informácie MPSVR SR.

33 § 60 opatrovník – súd ustanoví maloletému dieťaťu opatrovníka aj vtedy, ak je to potrebné z iných dôvodov a zároveň je to v záujme maloletého dieťaťa.

úlohu vo väčšine prípadov Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny v Trenčíne, v ktorého územnej pôsobnosti je špecializovaný domov pre MBS v Hornom Orechovom.

Orgán sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately musí konať v najlepšom záujme dieťaťa a hľadá pre MBS trvalé riešenie, akými sú:

- zlúčenie rodiny v krajine pôvodu,
- zlúčenie rodiny v tretej krajine,
- vstup do konania o azyle,
- dobrovoľný návrat do krajiny pôvodu,
- trvalé riešenie na území SR.³⁷

Umiestnenie maloletých bez sprievodu

Ako sme už spomenuli v predchádzajúcej podkapitole 3.1, potom, ako sa MBS dostane do kompetencie pracovníkov ÚP, OSPODaSK príslušného úradu práce sa obráti na súd. Sudca vydá predbežné opatrenie, v ktorom určí opatrovníka aj miesto, kde bude maloletá osoba umiestnená. Vo väčšine prípadov je to zariadenie pre maloletých cudzincov bez sprievodu v Hornom Orechovom pri Trenčíne. Zaznamenali sa aj prípady, keď sudca určil ako miesto umiestnenia iný detský domov. Maloletí bez sprievodu – žiadatelia o azyl sa umiestňujú v azylovom zariadení. Na základe požiadavky pracovníka z ÚP môžu policajti za prítomnosti súdom ustanoveného opatrovníka uskutočniť prevoz na miesto umiestnenia maloletého cudzinca, ktoré určil sudca. Za ďalšie kroky zodpovedá opatrovník.³⁸

Starostlivosť o MBS v Hornom Orechovom sa zabezpečuje v rovnakom rozsahu ako v inom detskom domove pre deti, ktoré sú občanmi SR.³⁹

neujme svojej funkcie. Pri nariadení predbežného opatrenia nemusí byť maloleté dieťa zastúpené. Ak maloletý nemá zákonného zástupcu alebo ak zákonný zástupca nemôže maloleté dieťa v konaní zastupovať, ustanoví súd maloletému dieťaťu opatrovníka bezodkladne po uskutočnení výkonu predbežného opatrenia.

37 Spoločnosť ľudí dobrej vôle. Maloletí bez sprievodu – postupy riešenia v Slovenskej republike. 2003. S. 10.

38 Informácie OHP ÚHCP MV SR.

39 Informácie MPSVR. Okrem toho MPSVR SR v rámci programového rozpočtovania v roku 2004, v rámci finančných prostriedkov z prvků transformácia výkonu ústavnej výchovy v detských domovoch schválilo finančné prostriedky na zriadenie detského domova pre maloletých bez sprievodu ako súčasť detského domova – Detské mestečko Trenčín, Zlatovce a pre OZ Spoločnosť ľudí dobrej vôle na zriadenie detského domova pre maloletých bez sprievodu – Čelovce (Košický kraj). Špecializovaný detský domov v Čelovciach sa však z technických dôvodov nemohol doteraz uviesť do funkcie, pretože Spoločnosť ľudí dobrej vôle chýbajú

Nachádza sa v tichom prírodnom prostredí pri meste Trenčín a má kapacitu pre 36 MBS. V tomto zariadení sa vykoná vstupná lekárska prehliadka MBS a je v ňom zabezpečená bezplatná zdravotnícka starostlivosť počas celého pobytu.

Zariadenie pre maloletých cudzincov bez sprievodu v Hornom Orechovom:

- zisťuje, ak je to vzhľadom na vek dieťaťa a jeho rozumovú vyspelosť možné, názor dieťaťa na všetky skutočnosti, ktoré sa ho týkajú, najmä názor dieťaťa na jeho premiestnenie, zlúčenie s rodinou, návrat do krajiny pôvodu, azyl, a to už pred vykonaním úkonov na jeho premiestnenie, zlúčenie rodiny, návrat do krajiny pôvodu alebo pred podaním žiadosti o azyl,
- s cieľom zistiť názor dieťaťa podľa predchádzajúceho bodu zabezpečuje tlmočenie do jazyka, ktorému dieťa rozumie,
- prihliada na predchádzajúcu výchovu dieťaťa, pričom rešpektuje kultúrne a náboženské odlišnosti dieťaťa,
- vykonáva výučbu slovenského jazyka. U MBS, ktorí sú v zariadení dlhšie, zabezpečuje vzdelávanie Akadémie vzdelávania v Trenčíne,
- má vyčlenenú modlitebňu, v ktorej je k dispozícii Korán i Biblia,
- zabezpečuje kamerový systém a v objekte nepretržite funguje strážna služba, čím sa zaisťuje bezpečnosť.

Udelenie povolenia na tolerovaný pobyt

Podľa § 43 ods. 1 písm. d) zákona o pobyte cudzincov na základe žiadosti podanej opatrovníkom policajný útvar udelí povolenie na tolerovaný pobyt cudzincovi, ktorý je maloletým dieťaťom, nájdeným na území Slovenskej republiky. Tento pobyt sa MBS udeľuje automaticky, bez ohľadu na to, či sa rozhodnú žiadať o azyl, alebo nie. Ide o špecifický dočasný typ pobytu, ktorý možno udeliť okrem MBS aj iným skupinám cudzincov.⁴⁰ Povolenie na tolerovaný

finančné prostriedky, ktoré sa musia investovať do vybudovania adekvátnych hygienických zariadení.

40 Za podmienky, že u nich existuje prekážka administratívneho vycestovania, cudzincovi bolo poskytnuté dočasné útočisko, jeho vycestovanie nie je možné a jeho zaistenie nie je účelné, je obetou trestného činu súvisiaceho s obchodovaním s ľuďmi a má najmenej 18 rokov, vyžaduje to rešpektovanie jeho súkromného a rodinného života (na základe čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd).

pobyt sa udeľuje najviac na 180 dní a možno ho opakovane predĺžiť. Okrem toho policajný útvar (príslušné oddelenie cudzineckej polície Policajného zboru) vydá MBS na žiadosť opatrovníka cudzinecký pas, ak nemá vlastný cestovný doklad.

Zabezpečenie celkovej starostlivosti štátom, poradenstvo, psychologická starostlivosť, zabezpečenie prístupu k informáciám, právnomu zastupovaniu

Počas pobytu MBS na území SR vykonáva v jeho záujme opatrenia orgán sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately v úlohe opatrovníka. Ide o štátny orgán, ktorý zabezpečuje starostlivosť maloletému bez sprievodu primerane kultúre, jazyku, náboženstvu a tradíciám krajiny jeho pôvodu. Podieľa sa na vyhľadávaní rodičov alebo iných členov rodiny a na zlúčení s jeho rodinou. Tento postup sa týka všetkých MBS, teda tých, ktorí požiadajú o azyl, ako i tých, ktorí sa rozhodnú o azyl nežiadať.

Psychologická pomoc sa v Hornom Orechovom zabezpečuje podľa potreby. Psychológovia z referátu poradensko-psychologických služieb ÚPSVaR sa privolávajú v prípade akútneho stavu (napr. pri riešení agresívneho správania). MBS sa poskytuje bezplatná zdravotná starostlivosť.

Opatrovník a zariadenie, v ktorom je MBS umiestnený, zodpovedá za poskytovanie informácií o situácii, v ktorej sa MBS nachádza, a možnosti jej riešenia. Tieto informácie sa maloletému poskytujú najmä písomne.

4.2 Integračné opatrenia

Integračné opatrenia sú relevantné len v prípade, keď sa MBS rozhodne zostať v SR na základe tolerovaného pobytu, doplnkovej ochrany, azylu alebo prechodného pobytu na účel štúdia. O integrácii možno čiastočne hovoriť v rámci pobytu MBS v špecializovanom detskom domove pre MBS v Hornom Orechovom, kde sa umiestňujú maloletí, ktorí nepožiadali o azyl. Tu, ak študujú, môžu zostať do 25 rokov pri splnení podmienok

vyplývajúcich zo zákonov SR. Venujú sa im vychovatelia, majú zabezpečenú výučbu slovenského jazyka a po zvládnutí jeho základov sa prihlasujú na základnú alebo strednú školu.

Zariadenie má k dispozícii multifunkčné športové ihrisko, posilňovňu i ďalšie pomôcky na voľnočasové aktivity detí. Ubytovaní maloletí majú v zariadení k dispozícii aj satelitný TV a počítače. Finančné náklady na korešpondenciu maloletých sa uhrádzajú z rozpočtu detského domova. V zariadení je k dispozícii verejný telefónny prístroj, telefónnu kartu si maloletí kupujú z vreckového. Maloletí majú zabezpečenú slobodu pohybu, odchod a návrat maloletého do zariadenia sa z bezpečnostných dôvodov eviduje. Podľa vyjadrení pracovníkov zariadenia sa pri návštevách miestnych zdravotníckych, voľnočasových alebo kultúrnych zariadení a kontaktoch MBS s miestnymi obyvateľmi v minulosti objavovali znaky xenofóbie a strachu, niekedy hraničiace až s rasistickými postojmi. Tieto prejavy sa však v poslednom období neregistrovali.⁴¹

V minulosti sa realizovala predpríprava na jazykový kurz a v spolupráci so základnou školou v Trenčíne sa maloletí bez sprievodu zapojili do projektu SOKRATES, ktorého cieľom bola v rámci družobných aktivít medzi cudzincami a slovenskými deťmi výmena vzájomných informácií a skúseností, a tým uľahčenie ich integračného procesu.

MBS, ktorí dosiahnu 18. rok života, sa skončí nárok na tolerovaný pobyt a musia opustiť územie SR. V prípade, že bývalý maloletý má vlastné cestovné doklady, možno hľadať iné možnosti pre jeho pobyt v SR. Na základe cestovného dokladu môže žiadať o prechodný pobyt na určitý účel, napríklad štúdium, alebo požiadať o pobyt v SR z humanitárnych dôvodov. Ak sú na to náležité dôvody a predtým tak neučinil, môže aj požiadať v SR o azyl. Mnohí MBS však nemajú nijaké cestovné doklady, a tak nemajú právny doklad, na základe ktorého by mohli žiadať

41 UNHCR. Hodnotenie začleňovania žiadateľov o azyl a azylantov v Slovenskej republike s ohľadom na ich vek, pohlavie a iné odlišnosti. November 2008. S.11.

o udelenie iného typu pobytu. V SR v súčasnosti chýba systémové riešenie uvedených skutočností. Neexistujú integračné opatrenia, ktoré by boli prispôbosené rozličným vekovým skupinám MBS, a ani štruktúrované integračné kurzy či programy, vďaka ktorým by sa maloletí mali možnosť dozvedieť hlavné informácie o SR a jej kultúre. Viacerí zástupcovia inštitúcií, s ktorými sa uskutočnili rozhovory, sa zhodli v názore, že systém v Slovenskej republike neponúka maloletým dostatočné alternatívy trvalých riešení. Podľa UNHCR „napriek starostlivosti, ktorá je migrujúcim maloletým poskytnutá na ich ceste, na ktorej sa o nich nikto z blízkych nestará, najčastejším spôsobom, akým deti pobyt (v Hornom Orechovom) ukončia, je opustenie domova, ktorému predchádza kontakt s prevádzkami a následná cesta do inej krajiny“.⁴² Osobám, ktorým sa poskytla určitá forma medzinárodnej ochrany (azyl, doplnková ochrana), sa podľa zákona o sociálno-právnej ochrane detí a o sociálnej kuratele umožní zotrvať v prípade potreby v zariadení pre MBS v Hornom Orechovom až do veku 25 rokov.⁴³

4.3 Podmienky a opatrenia pri žiadaní o azyl MBS

Keďže maloletý bez sprievodu nie je vzhľadom na svoj vek právne spôsobilý požiadať o udelenie azylu alebo poskytnutie doplnkovej ochrany samostatne, jeho prípadný vstup do azylovej procedúry musí zväžiť ako jedno z možných riešení opatrovník, ktorého ustanovil maloletému okresný súd ihneď po identifikácii maloletého. Opatrovník aj všetky ostatné orgány zabezpečujúce starostlivosť o MBS sú povinní zistiť názor MBS na skutočnosti, ktoré sa ho týkajú, tak, ako to je možné vzhľadom na vek a rozumovú vyspelosť maloletého. Zodpovední sú povinní zabezpečiť tlmočenie do jazyka, ktorému dieťa rozumie, a to pri všetkých úkonoch, ktoré sa na neho vzťahujú (iniciovanie vyhľadania rodiny, vstup do azylovej procedúry, zlúčenie rodiny v krajine pôvodu alebo v tretej krajine, dobro-

42 UNHCR, 2008.

43 MÚ MV SR.

voľný návrat do krajiny pôvodu).⁴⁴

Začatie konania o udelení azylu

Za maloletého cudzinca podáva vyhlásenie cudzinca o tom, že žiada o udelenie azylu alebo o poskytnutie doplnkovej ochrany na území SR, jeho zákonný zástupca alebo súdom ustanovený opatrovník podľa § 3 ods. 1 zákona o azyle. Podľa zákona o azyle vyhlásenie prijíma príslušný policajný útvar podľa miesta zariadenia sociálno-právnej ochrany a sociálnej kurately, v ktorom je MBS umiestnený (napr. detský domov v Hornom Orechovom).⁴⁵

Vyhlásenie sa v prípade MBS môže podať len za predpokladu, že:

- o to prejaví záujem sám MBS,
- nie je možný návrat alebo premiestnenie do krajiny, v ktorej má maloletý bez sprievodu zvyčajný pobyt – ak je zjavné, že má zvyčajný pobyt v bezpečnej krajine – a nevzťahuje sa naň Dohovor o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí,
- sa nenavrhuje zlúčenie s rodinou v krajine, v ktorej síce MBS zvyčajný pobyt nemá, ale v ktorej sa nachádza jeho rodič alebo osoba, ktorá sa o dieťa osobne stará.⁴⁶

Keďže na maloletých bez sprievodu sa plne vzťahuje zásada non-refoulement, nemôžu byť vrátení do krajiny pôvodu, z ktorej odišli. Zároveň sa nemôže ich žiadosť zamietnuť ako zjavne neopodstatnená.

Po začatí konania o udelení azylu sa MBS umiestňujú do azyloveho zariadenia Migračného úradu, čo je v súčasnosti záchytný tábor v Humennom, v ktorom sa vykonávajú prvotné opatrenia – zdravotná prehliadka a dočasné ubytovanie. Pobyt v záchytnom tábore trvá spravidla 30 dní. Do oznámenia výsledku lekárskej prehliadky MBS nesmie opustiť tábor.⁴⁷ V ZT MBS vystavia

44 UNHCR. <http://www.unhcr.sk/Documents/8-priloha-odlucenedeti-s.doc> (stiahnuté v marci 2009) a Galdunová, Brnula a Kopinec, 2005: 47.

45 Informácie OHP ÚHCP MV SR.

46 Galdunová, Brnula, Kopinec, 2005: 47.

47 Podľa informácií MÚ MV SR. V záchytnom tábore sa maloletý žiadateľ bez sprievodu registruje, odfotografuje a vydajú mu preukaz žiadateľa o azyl, ktorý slúži na preukazovanie počas pobytu v SR. Počas žiadateľovho pobytu v tábore sa mu bezplatne poskytuje ubytovanie, strava,

preukaz žiadateľa o azyl, zdravotný preukaz a MBS a jeho opatrovník dostanú písomné poučenie žiadateľa o azyl o právach a povinnostiach počas konania o azyle v jazyku, o ktorom sa predpokladá, že mu žiadateľ rozumie. Vyhovujúci zdravotný stav je jediná podmienka pre žiadateľov o azyl na pobyt v pobytovom tábore a následný pohyb po území SR. Žiadatelia sa následne premiestnia do pobytového tábora, v ktorom ostávajú až do ukončenia konania. MBS sa ubytovávajú v PT v Rohovciach alebo v PT v Opatovskej Novej Vsi. Žiadateľom o azyl sa poskytne základná starostlivosť, zabezpečia sociálne aktivity a hodiny slovenského jazyka.⁴⁸ Ak sú MBS v predškolskom veku (čo sa takmer nevyskytuje), môžu navštevovať vzdelávacie zariadenie priamo v tábore, školopovinné deti navštevujú školy v mieste tábora.⁴⁹

Počas konania o udelení azylu orgán sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately vykonáva funkciu opatrovníka zastupovaním MBS v právnych a iných úkonoch.⁵⁰ V rámci celého

neodkladná zdravotná starostlivosť, sociálne a psychologické poradenstvo, vreckové, ako aj materiálne a hygienické vybavenie. V táboroch sú zabezpečené aj sociálne aktivity. Opustiť záchytný tábor možno len na základe priepustky, a to až po oznámení kladného výsledku zdravotnej prehliadky. Pobytový tábor môže MBS opustiť aj na dlhší čas na základe krátkodobej priepustky (7 dní) alebo na základe povolenia na pobyt mimo tábora. V oboch prípadoch žiada o opustenie tábora za MBS opatrovník.

48 V ZT v Humennom a v PT v Opatovskej Novej Vsi sa vyučuje slovenský jazyk 6 hodín týždenne a v PT v Rohovciach 10 hodín týždenne.

49 Informácie MÚ.

50 V zmysle § 56 a § 60 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine, v zmysle § 29 písm. 2), 3) zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálno-právnej ochrane detí a sociálnej kurately a v zmysle § 16 zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle.

procesu starostlivosti a podpory opatrovník zabezpečuje, aby všetky prijaté rozhodnutia sledovali najlepší záujem MBS:

- konzultuje situáciu s maloletým bez sprievodu,
- zabezpečuje informačné prepojenie so všetkými zúčastnenými stranami,
- sprevádza maloletého na pohovory v azylovom konaní a dohliada, aby sa pohovor viedol prijateľným spôsobom,
- umožňuje prepojenie medzi MBS a organizáciami, ktoré mu môžu pomôcť,
- hľadá trvalé riešenia v najlepšom záujme maloletého bez sprievodu.⁵¹

Už počas pobytu MBS, ktorý je žiadateľom o azyl v ZT v Humennom, sa uskutoční pohovor MBS s rozhodovateľom procedurálneho odboru MÚ MV SR. Pohovory s MBS vykonávajú najmä ženy s cieľom vzbudiť v maloletom pocit bezpečia a dôvery. MBS, ktorí sú ženského pohlavia, posudzujú v rámci konania o azyle zásadne rozhodovateľky. Ak je to potrebné, pohovor sa uskutoční viackrát a vždy v prítomnosti opatrovníka, tlmočníka, prípadne i právneho⁵² zástupcu opatrovníka či zástupcu UNHCR. Právne zastúpenie sa poskytuje bezplatne, často plní túto úlohu právnik Ligy za ľudské práva. Viacerí rozhodovateľi MÚ MV SR absolvovali na Slovensku alebo v zahraničí školenie, zamerané na problematiku MBS (ako bol napríklad tréning UNHCR o spô-

51 Informácie MPSVR.

52 Ten nemusí byť právnik.

Tabuľka 1. MBS podľa pohlavia a vekovej skupiny v Slovenskej republike – žiadosti o udelenie azylu (2002 – 2005)

(v žiadostiach)

Rok	Žiadosti o udelenie azylu MBS spolu	Udelený azyl	Poskytnutá doplnková ochrana	Pohlavie		Veková skupina, vek	
				muž	žena	0 – 14	15 – 17
2002	1 371	0	-	1 325	46	.	.
2003	707	0	-	49	658	.	.
2004	196	0	-	174	22	14	182
2005	101	0	-	96	5	5	96

Zdroj: MÚ MVSR, jún 2009.

sobe vedenia pohovoru so žiadateľom o azyl v roku 2008). V mnohých prípadoch však išlo o jedno školenie alebo sa školenie uskutočnilo pred viacerými rokmi.

Porovnanie daktyloskopických odtlačkov prstov MBS s centrálnou databázou EURODAC⁵³

Podľa § 3 ods. 4 a § 23 ods. 1 zákona o azyle a v zmysle článku 2 ods. 4 písm. g) nariadenia ministra vnútra SR o postupe Migračného úradu Ministerstva vnútra Slovenskej republiky a útvarov Policajného zboru pri vykonávaní zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov policajný útvar príslušný na prijatie vyhlásenia cudzinca, staršieho ako 14 rokov, o tom, že žiada o udelenie azylu alebo poskytnutie doplnkovej ochrany na území SR, zabezpečí odňatie daktyloskopických odtlačkov prstov žiadateľa. Pred odňatím odtlačkov poučí žiadateľa o účele a dôsledkoch ich spracovania v systéme EURODAC. Odtlačky sa následne odošlú kriminalistickému a expertíznemu ústavu Prezídia Policajného zboru, ktoré zabezpečuje porovnanie daktyloskopických odtlačkov prstov a ich odoslanie do centrálnej jednotky.⁵⁴ Centrálna jednotka (alebo za predpokladu splnenia príslušných technických podmienok členské štá-

53 Informácie MÚ MV SR.

54 Podľa článku 4 nariadenia Rady (ES) č. 2725/2000 z 11. decembra 2000, ktoré sa týka zriadenia systému EURODAC na porovnanie odtlačkov prstov pre účinné uplatňovanie Dublinského dohovoru, každý členský štát bezodkladne odobere odtlačky všetkých prstov každého žiadateľa o azyl vo veku aspoň 14 rokov a bezodkladne odošle údaje centrálnej jednotke.

ty) okamžite vloží údaje do centrálnej databázy a porovná ich s uloženými odtlačkami. Kladný alebo záporný výsledok porovnávania sa okamžite zašle členskému štátu, ktorý pôvodne údaje o odtlačkoch prstov odoslal. V členskom štáte sa výsledky porovnávania okamžite kontrolujú. Konečné stanovenie totožnosti vykoná pôvodný členský štát v spolupráci s ostatnými členskými štátmi.

Kriminalistický a expertízny ústav Prezídia Policajného zboru zašle bezodkladne v elektronickej forme informáciu o výsledku preverky žiadateľa v systéme EURODAC dublinskému stredisku MÚ MV SR a útvaru ÚHCP, ktorý odňal daktyloskopické odtlačky žiadateľa. Pri naplnení podmienok na začatie konania podľa dublinského nariadenia⁵⁵ poverený zamestnanec dublinského strediska MÚ MV SR začne konanie o prevzatí zodpovednosti za posúdenie žiadosti o udelenie azylu, podanú cudzincom v SR. V prípade, že požiadany členský štát akceptuje, že preberá za žiadateľa zodpovednosť, je povinný prijať ho na svoje územie.

Rozhodnutia vydané v konaní o azyle

Žiadosti MBS o azyl posudzujú rozhodovateľi procedurálneho odboru MÚ MV SR, ktorí majú skúsenosti s posudzovaním žiadostí maloletých. Snahou rozhodovateľov je vybavovať žiadosti bezodkladne, ale závisí to od dôvodov, ktoré

55 Nariadenie Rady (ES) č. 343/2003, ktorým sa ustanovujú kritériá a mechanizmy na určenie členského štátu, zodpovedného za posúdenie žiadosti o azyl, podanej štátnym príslušníkom tretej krajiny v jednom z členských štátov (ďalej dublinské nariadenie).

Tabuľka 2. MBS podľa pohlavia a vekovej skupiny v Slovenskej republike – žiadosti o udelenie azylu (2006 – 2008)

(v žiadostiach)

Rok	Žiadosti o udelenie azylu MBS spolu	Udelený azyl	Poskytnutá doplnková ochrana	Pohlavie		Veková skupina, vek		
				muž	žena	0 – 14	15 – 17	16 – 17
2006	138	1	-	130	8	4	24	110
2007	157	0	2	156	1	1	25	131
2008	72	0	1	71	1	3	20	49

Zdroj: MÚ MVSR, jún 2009.

uviedli MBS, ako i od vykonávania nevyhnutných úkonov súvisiacich s vlastným konaním a objektívnym rozhodovaním. Z uvedených dôvodov je lehota na vydanie rozhodnutia rôznorodá. Zo zákona má MÚ MV SR povinnosť vydať rozhodnutie do 90 dní od začatia konania o udelenie azylu. V prípade MBS sa nemôže žiadosť zamietnuť ako zjavne neopodstatnená. V SR je jednotné azylové konanie. MÚ MV SR najprv posúdi dôvody na udelenie azylu a v prípade, že sa azyl neudelí, musí sa súčasne posúdiť, či existujú dôvody na poskytnutie doplnkovej ochrany. Po spracovaní informácií sa vydá rozhodnutie, ktoré je uvedené v jednom dokumente a doručené opatrovníkovi alebo právnomu zástupcovi opatrovníka. Opatrovník alebo právny zástupca opatrovníka informuje MBS o výsledku konania a diskutuje s ním, aké budú nasledujúce kroky.⁵⁶

MÚ MV SR môže rozhodnúť takto:⁵⁷

1. Udeliť MBS azyl na území SR. Azylant sa považuje za cudzinca, ktorému sa udelilo povolenie na trvalý pobyt. Nasleduje proces integrácie MBS ako azylanta do spoločnosti.

2.a) Neudelíť azyl, ale na základe zákona o azyle musí MÚ MV SR posúdiť, či má MBS nárok na doplnkovú ochranu, a môže sa rozhodnúť ju poskytnúť. Lehota platnosti doplnkovej ochrany je jeden rok. Ak dôvody jej poskytnutia pretrvávajú, môže sa na žiadosť predĺžiť opäť o jeden rok. Ten MBS, ktorému sa poskytla doplnková ochrana, sa považuje za cudzinca, ktorému sa udelilo povolenie na prechodný pobyt. Inštitút doplnkovej ochrany umožňuje MBS prístup na trh práce.⁵⁸

2.b) Neudelíť azyl a neposkytnúť doplnkovú

ochranu. V tomto prípade má MBS právo ostať v SR na základe tolerovaného pobytu, na ktorý má automaticky nárok na základe svojho statusu MBS. Povolenie na tolerovaný pobyt sa udeľuje najviac na 180 dní. MBS počas tejto lehoty nemôže podnikáť ani vstupovať do pracovnoprávneho vzťahu. Právo na tolerovaný pobyt MBS zanikne dosiahnutím plnoletosti, teda v 18 roku života.

Odvolať sa proti rozhodnutiu

Proti rozhodnutiu o neudelení azylu možno podať opravný prostriedok na Krajskom súde v Bratislave, prípadne v Košiciach. V prípade, že krajský súd potvrdí rozhodnutie Migračného úradu, možno podať žalobu o preskúmanie rozhodnutia na Najvyšší súd SR. V minulosti nebolo výnimkou, že na konečné rozhodnutie žiadateľa čakali niekoľko mesiacov, niekedy viac ako dva roky. V súčasnosti je zákonná lehota na udelenie rozhodnutia pre krajský súd 90 dní a pre Najvyšší súd SR 60 dní. Kým sa o žiadosti právoplatne nerozhodne, zotrúva MBS v PT v SR.

Doplnková ochrana⁵⁹

MV SR podľa zákona o azyle poskytne doplnkovú ochranu maloletému žiadateľovi, ktorému neudelilo azyl, ak sú vážne dôvody domnievať sa, že by bol v prípade návratu do krajiny pôvodu vystavený reálnej hrozbe vážneho bezprávia. Poskytnutím doplnkovej ochrany sa MBS považuje za cudzinca s povolením na prechodný pobyt.

MBS, ktorému sa poskytla doplnková ochrana:

- od mája 2009 sa umiestňuje do zariadenia pre maloletých cudzincov v Hornom Orechovom⁶⁰ alebo iného DeD,⁶¹
- môže sa zamestnať na základe povolenia na zamestnanie, ktoré sa udeľuje bez ohľadu na situáciu na trhu práce,
- môže sa bezplatne učiť po slovensky, pretože mu MÚ MV SR podľa zákona o azyle zabezpe-

59 Doplnková ochrana sa v SR udeľuje od 1. 1. 2007 na základe zákona č. 692/2006, ktorý novelizoval zákon o azyle.

60 Do mája 2009 boli cudzinci s poskytnutou doplnkovou ochranou ubytovaní v zariadení MÚ MV SR na ubytovanie cudzincov, ktorým sa poskytla doplnková ochrana, v Gabčíkove.

61 Informácie MÚ MV SR a MPSVR SR.

čí kurz základov slovenského jazyka,

- má zabezpečenú zdravotnú starostlivosť. Za cudzinca, ktorému sa poskytla doplnková ochrana a nie je verejne zdravotne poistený, MÚ MV SR uhradí zdravotnú starostlivosť, poskytnutú na území Slovenskej republiky, v rozsahu, v akom sa uhrádza na základe verejného zdravotného poistenia. Povinne verejne zdravotne poistená je aj fyzická osoba, ktorá nemá trvalý pobyt na území Slovenskej republiky, je MBS a poskytuje sa jej starostlivosť v zariadení, v ktorom je umiestnená na základe rozhodnutia súdu (napr. v zariadení pre maloletých cudzincov v Hornom Orechovom).

Ako vyplýva z tabuliek 1 a 2 a uskutočnených rozhovorov, v SR sa doteraz MBS udelil azyl iba v jednom prípade, a to dočiatku čínskeho pôvodu, narodenému v októbri 2005 na území SR, ktoré v azylom zariadení opustila matka a ktorému udelili azyl v roku 2006.⁶² O druhom prípade informovalo UNHCR. Išlo o MBS z Afganistanu, ktorý sa po dosiahnutí veku 18 rokov nemohol vrátiť do krajiny pôvodu so zreteľom na vojnový konflikt. Daná osoba však až vo veku 18 rokov požiadala o azyl, ktorý mu udelili, takže už nebola MBS. Podľa informácie MÚ MV SR sa v decembri 2008 právoplatne udelil azyl žiadateľovi z Iraku, ktorý bol predtým MBS, a to deň po dovŕšení 18. roku veku, a v prvom štvrtroku 2009 sa právoplatne poskytla doplnková ochrana 8 MBS z Afganistanu, ktorých konanie o udelenie azylu sa začalo v novembri, resp. decembri 2008. Od začiatku roku 2009 do konca júna 2009 MÚ MV SR evidoval 17 MBS žiadostí o azyl. Najviac z nich – 11 prípadov, pochádza z Moldavska. Podľa štatistík od januára do júna 2009 16 prípadov MBS žiadostí o azyl je mužského pohlavia a väčšina zo žiadostí spadá do vekovej kategórie nad 16 rokov (ide o 15 žiadostí MBS o azyl). Príloha uvádza počet žiadostí MBS, ktorým sa udelil azyl alebo poskytla doplnková ochrana, podľa demogra-

62 MÚ MV SR a Schlenzka, N. The Risk Group of Unaccompanied Minors: Protection Measures in an Enlarged European Union. Country Report Slovakia. Berlin Institute for Comparative Social Research, 2007. http://www.zrs-kp.si/SL/Projekti/MINORS/Daphne/MinOrs_Slovakia.pdf (stiahnuté v marci 2009).

fických údajov, jednotlivo za každý rok od roku 2004 do roku 2008 (pozri tab. B1 – B8).⁶³

Dodržiavanie Usmernenia UNHCR pre politiky a procedúry pri zaobchádzaní s maloletými bez sprievodu žiadajúcimi o azyl⁶⁴

Všeobecne možno povedať, že SR dodržiava usmernenia, uvádzané v dokumente Usmernenia UNHCR pre politiky a procedúry pri zaobchádzaní s MBS žiadajúcimi o azyl. Všetci maloletí majú právo vstúpiť do azylovej procedúry, o svojich právach sú informovaní v jazyku, ktorému rozumejú, v priebehu 24 hodín sa im na základe predbežného opatrenia ustanovuje opatrovník, ktorý ich sprevádza a vykonáva s nimi, resp. v ich mene všetky právne úkony, majú právo na bezplatné právne poradenstvo, asistenciu a podobne. V najvyššej možnej miere posudzujú ich situáciu vyškolení rozhodovачi a venujú sa im sociálni pracovníci.

Určovanie veku žiadateľov o azyl

Určovanie veku žiadateľov o azyl definuje zákon o azyle, § 23 ods. 7. Ustanovenia zákona aj ďalšie detaily tejto procedúry opisuje podrobnejšie 3. kapitola.

4.4 Rodina a jej zlúčenie

Orgán sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately sa podieľa na vyhľadávaní rodičov alebo iných členov rodiny maloletého bez sprievodu s cieľom zlúčiť maloletého bez sprievodu s jeho rodinou. Počas pohovoru MBS – žiadateľa o azyl sa zisťuje, či nemá rodinu v inej krajine EÚ. Ak ju má a rodina sa nájde, zlúči sa prostredníctvom dublinskej procedúry.

OSPODaSK oznamuje zastupiteľskému úradu krajiny, v ktorej má MBS zvyčajný pobyt, opatrenia prijaté v záujme jeho návratu alebo premiestnenia. OSPODaSK ďalej vykonáva tieto úkony:

i) žiada návrat alebo premiestnenie do krajiny,

63 Schlenzka, N., 2007.

64 Guidelines on Policies and Procedures in Dealing with Unaccompanied Children Seeking Asylum. (Preklad autorky.) Dostupné online: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b3360.html> (stiahnuté v marci 2009).

v ktorej má MBS zvyčajný pobyt, ak je zrejme, že má zvyčajný pobyt v bezpečnej krajine a nevzťahuje sa naňho medzinárodný dohovor (napr. Dohovor o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí) alebo

- ii) navrhuje zastupiteľskému úradu krajiny, v ktorej nemá MBS zvyčajný pobyt a v ktorej sa nachádza jeho rodič alebo osoba, ktorá sa osobne stará o dieťa, ich zlúčenie a oznamuje opatrenie prijaté v záujme tohto zlúčenia.⁶⁵

OSPODaSK vykonáva opatrenia na zabezpečenie návratu alebo premiestnenia dieťaťa. Spravidla sa oznámi zastupiteľskému úradu Slovenskej republiky v zahraničí (ďalej zastupiteľský úrad) alebo Ministerstvu zahraničných vecí SR, že je potrebné zabezpečiť:

- a) návrat dieťaťa, ktoré má zvyčajný pobyt v inej krajine a nachádza sa na území SR bez sprievodu rodiča, príbuzného alebo osoby, ktorá sa osobne stará o dieťa, na ktoré sa nevzťahuje medzinárodný dohovor, na územie tejto krajiny,
- b) premiestnenie dieťaťa, ktoré sa narodilo na území SR občanovi iného štátu a je opustené, na územie krajiny, kde sa predpokladá, že má väzbu.

OSPODaSK oznámi zastupiteľskému úradu opatrenia, ktoré prijal v záujme zabezpečenia návratu alebo premiestnenia dieťaťa, a fyzickú osobu, ktorá prevezme dieťa v cudzine, ak o takejto vie.

Pokiaľ ide o zlúčenia rodín, podľa štatistík MPSVR SR sa uskutočnili len v rokoch 2007 a 2008. V roku 2008 sa zlúčila rodina s jedným MBS (17-ročným chlapcom) zo Srí Lanky, v roku 2007 sa uskutočnili zlúčenia štyroch MBS pôvodom z Ukrajiny (dvaja 16-roční a dvaja 17-roční chlapci – pozri tab. D1 a D2 v prílohe).

⁶⁵ Informácie MPSVR SR.

4.5 Ďalšie aspekty prijímacích postupov

Zaistenie

Podľa § 62 ods. 7 zákona o pobyte cudzincov je vylúčená možnosť zaistiť MBS, ktorý nemá zákonného zástupcu. Z uvedeného dôvodu možno povedať, že SR, pokiaľ ide o zaistovanie, prekračuje minimálny štandard ustanovený v článku 17 *smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/115/ES zo 16. decembra 2008 o spoločných normách a postupoch členských štátov na účely návratu štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na ich území*.⁶⁶ MBS sa okamžite umiestňujú do špecializovaného zariadenia s personálom a vybavením, ktoré im zabezpečujú ochranu.

Finančné prostriedky na prijímanie MBS

Finančné náklady spojené s MBS, ktorí sú v opatere MPSVR SR, sa financujú priamo zo štátneho rozpočtu a z tohto dôvodu vie ministerstvo vyčíslit len náklady na detský domov. Ani ÚPSVaR nemôže vyčíslit presné náklady na jedného MBS, pretože sú premenlivé. V roku 2008 predstavovali priemerné ročné náklady na jedného MBS 302 390 Sk, t. j. asi 10 000 eur, v roku 2007 zasa 384 870 Sk, t. j. asi 12 800 eur. Náklady spojené s dopravou, služobnou pohotovosťou, výkonom opatrení sociálno-právnej ochrany a podobne nie je možné vyčíslit.⁶⁷

Migračný úrad MV SR v súčasnosti sleduje iba priame výdavky na jedného žiadateľa o azyl na jeden pobytový deň bez ďalšieho členenia na maloletých, dospelých atď. V roku 2008 pred-

⁶⁶ Článok 17 Zaistenie maloletých osôb a rodín ustanovuje:

1. V prípade maloletých osôb bez sprievodu a rodín s maloletými osobami sa zaistenie môže použiť len ako posledná možnosť a na čo najkratšie obdobie.
2. Zaisteným rodinám, ktoré čakajú na odsun, sa poskytne samostatné ubytovanie, ktoré zaručuje primerané súkromie.
3. Zaistené maloleté osoby majú možnosť venovať sa záujmovým aktivitám vrátane herných a rekreačných aktivít, ktoré sú primerané ich veku, a v závislosti od dĺžky pobytu majú prístup k vzdelávaniu.
4. Maloleté osoby bez sprievodu sa v čo najväčšej možnej miere umiestňujú v zariadeniach s personálom a vybavením, v ktorých sa zohľadňujú potreby osôb ich veku.
5. Pri zaistovaní maloletých osôb pred odsunom sú hlavným kritériom najlepšie záujmy dieťaťa.

⁶⁷ Informácie MPSVR SR.

stavovali výdavky na jedného žiadateľa o azyl na jeden pobytový deň 938,02 Sk, t. j. 31,13 eura, čo je v porovnaní s rokom 2007 viac o 322,53 Sk, t. j. o 10,70 eura. Do priamych výdavkov na jedného žiadateľa o azyl sú zahrnuté výdavky na ubytovanie, stravovanie, vreckové, tlmočenie, prepravu a zdravotné výdavky žiadateľov, ďalej výdavky na bezpečnostnú službu v azylových zariadeniach, výdavky na existujúce projekty súvisiace so žiadateľmi a výdavky na mzdy, poistné odvody a sociálny fond pracovníkov v azylových zariadeniach.⁶⁸

Štatistiky MBS v súvislosti s prijímacími opatreniami

Tabuľka 2 – Počet MBS prijatých na území SR a opatrenia vykonané v ich záujme v rokoch 2003 – 2008 prezentuje súhrn rôznych prijímacích opatrení, ktoré vykonali pre MBS zodpovedné inštitúcie v tomto časovom období. Podrobné štatistiky od roku 2004, týkajúce sa počtov MBS, ktorí sa zúčastnili na rôznych prijímacích opatreniach, uvádzajú tabuľky, rozdelené do zodpovedajúcich kategórií v prílohe tejto štúdie. Diferencovanie podľa základných demografických údajov – veku, pohlavia a krajiny pôvodu bolo možné len pri niektorých kategóriách (pozri tab. v sekciách B – D).

⁶⁸ Odbor ekonomiky a prevádzky MÚ MV SR.

Tabuľka 3. Počet MBS prijatých na území SR a opatrenia, vykonané v ich záujme (2002-2008)

	Rok						
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Maloletí bez sprievodu (MBS) – vybrané ukazovatele							
Počet MBS spolu	-	323	357	301	395	532	176
Podané návrhy na predbežné opatrenie (§ 75a ZoR)	-	-	267	237	343	444	171
detský domov pre maloletých bez sprievodu	-	-	-	66	77	380	159
detský domov	-	-	105	58	63	52	13
záchytný tábor	-	-	171	109	201	100	4
Umiestnených z počtu MBS spolu	-	-	-	230	108	186	46
žiadatelia o azyl	-	-	-	-	-	-	-
návrat do krajiny pôvodu realizovaný ÚP	-	-	9	7	5	4	4
zlúčenie s rodinou v tretej krajine	-	-	-	-	-	1	0
tolerovaný pobyt	-	-	-	15	15	7	1
Z počtu MBS spolu	-	-	-	230	257	287	120
MBS, ktorým bol úrad ustanovený za opatrovníka	-	1	225	230	257	287	120
MBS, ktorým bol rodinný príslušník ustanovený za opatrovníka	-	-	3	7	4	3	1
MBS, ktorým bol úrad ustanovený za poručníka (§ 56 ZoR)	-	-	-	34	0	1	3
MBS, ktorým bol rodinný príslušník ustanovený za poručníka (§ 56 ZoR)	-	-	-	-	-	0	0

Zdroj: MPSVR SR, jún 2009.
Skratka ZoR znamená zákon o rodine.

05

Návraty v praxi vrátane reintegrácie

Kľúčovú úlohu pri návratoch majú na Slovensku tieto inštitúcie:

- úrady práce, sociálnych vecí a rodiny – orgány sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately – príprava a realizácia návratu/zlúčenie s rodinou,
- IOM – príprava a realizácia dobrovoľných návratov,
- Úrad hraničnej a cudzineckej polície MV SR – príprava a realizácia odovzdaní podľa dublinského nariadenia v spolupráci s dublinským strediskom Migračného úradu MV SR,
- zastupiteľské úrady SR v zahraničí a konzulárne úrady SR – asistancia pri návrate MBS alebo zlúčení rodiny.

Z legislatívneho hľadiska sú rozhodujúce najmä tieto zákony:

- zákon o sociálno-právnej ochrane detí a o sociálnej kuratele,
- zákon o pobyte cudzincov,
- nariadenie Rady (ES) č. 343/2003, ktorým sa ustanovujú kritériá a mechanizmy na určenie členského štátu, zodpovedného za posúdenie žiadosti o azyl, podanej štátnym príslušníkom tretej krajiny v jednom z členských štátov.

Viac informácií uvádza 1. kapitola.

V SR uskutočňuje návraty maloletých cudzincov bez sprievodu OSPODaSK (podrobnejšie pozri podkapitulu 4.4 *Rodina a jej zlúčenie*), prostredníctvom Programu asistovaných dobrovoľných návratov IOM alebo ÚHCP v spolupráci s dublinským strediskom MÚ MV SR v prípade odovzdaní podľa dublinského nariadenia. Nedobrovoľné návraty či vyhostenia sa nevykonávajú.

V procese návratov plní v začiatkovej fáze úlohu ÚP, resp. jeho OSPODaSK. OSPODaSK spolupracuje so zastupiteľským orgánom krajiny pôvodu MBS, vykonáva opatrenia na zabezpečenie jeho práv a právom chránených záujmov, opatrenia na zabezpečenie jeho bezpečného návratu a dohodne spôsob, akým sa návrat uskutoční. MBS sa odovzdá oprávnenej osobe (rodičom alebo príbuzným, ktorí podľa práva a zvyku zabezpečujú jeho starostlivosť, alebo starostlivosť

o dieťa prevezme krajina pôvodu). Pomoc v takýchto prípadoch môže poskytnúť IOM.⁶⁹

Podľa vyjadrení zodpovedných inštitúcií pri uskutočňovaní návratov zo SR sa dodržiavajú medzinárodné dohovory a zmluvy, ktorými je SR viazaná.

5.1 Návraty prostredníctvom Programu asistovaných dobrovoľných návratov⁷⁰

Návraty do krajiny pôvodu alebo zvyčajného pobytu MBS zabezpečuje prostredníctvom Programu asistovaných dobrovoľných návratov (ďalej dobrovoľný návrat) úrad IOM v SR v spolupráci so svojimi úradmi v krajinách návratu. Finančné náklady na dobrovoľný návrat znáša SR.

Podobne ako v prípade dospelých osôb/migrantov IOM začne s prípravou dobrovoľného návratu až po vyplnení registračného formulára do programu dobrovoľných návratov a podpísaní vyhlásenia o prejavení vôle vrátiť sa do krajiny pôvodu s pomocou IOM. Kópia vyplneného registračného formulára, v ktorom sú uvedené všetky identifikačné údaje maloletého, bydlis-

⁶⁹ Informácie MPSVR SR

⁷⁰ Informácie úradu IOM v SR.

ko a údaje o príbuzných, IOM Bratislava posie-la IOM v krajine pôvodu so žiadosťou o kontaktovanie príbuzných, preverenie uvedených údajov a písomné potvrdenie, že rodina si maloletého prevezme a bude sa oňho riadne starať. V prípade, že maloletý nemá rodičov alebo príbuzných ochotných prevziať si ho do svojej starostlivosti a napriek tomu si želá vrátiť sa do krajiny pôvodu, IOM Bratislava zabezpečí jeho návrat a v spolupráci s IOM v krajine pôvodu ho odovzdá príslušným štátnym orgánom. Potom, ako sa zabezpečí, preverí a potvrdí starostlivosť o maloletého v krajine pôvodu po jeho návrate, IOM začne logisticky pripravovať jeho návrat.

Ak MBS nemá platný cestovný doklad, IOM požiada o vydanie cestovného dokladu v mene navrátilca príslušný konzulát krajiny pôvodu. Po jeho zabezpečení môže IOM začať vybavovať logistické záležitosti, spojené s návratom. Po vzájomnej dohode a na základe písomných dokumentov a protokolu o odovzdaní maloletého prevezme pracovník IOM dieťa od súdom určeného opatrovníka v deň návratu do krajiny pôvodu. Opatrovník a dieťa sa dostavia na miesto odchodu, pracovník IOM dieťa prevezme a sprevádza ho na ceste do krajiny pôvodu, kde ho ihneď po príchode v spolupráci s IOM v krajine pôvodu odovzdá rodičom alebo príslušným orgánom.

Tabuľka 4. Návraty MBS zo SR, realizované ÚP podľa pohlavia, krajiny pôvodu a krajiny návratu (2002 – 2008)*

(v osobách)

Krajina pôvodu	Spolu	Krajina návratu MBS – ženy (počet)	Krajina návratu MBS – muži (počet)
Pakistan	5	0	Pakistan (5)
Ukrajina	3	0	Ukrajina (3)
India	2	0	India (2)
Bangladéš	1	0	Bangladéš (1)
Turecko	1	0	Turecko (1)
Spolu	12	0	12

Zdroj: MPSVR SR, jún 2009.

*Tabuľky s rozdelením podľa viacerých demografických údajov sú v prílohe tejto štúdie.

IOM má podrobné štatistiky k dispozícii od roku 2003. Štatistiky dobrovoľného návratu MBS uvádza tabuľka 5.

5.2 Odovzдания MBS podľa dublinského nariadenia⁷¹

Odovzдания MBS žiadajúcich o udelenie azylu a o poskytnutie doplnkovej ochrany sa uskutočňujú v rámci členských štátov, ktoré uplatňujú dublinské nariadenie, a to do členských štátov, zodpovedných za posúdenie žiadosti o azyl, podanej štátnymi príslušníkmi tretích krajín v jednom z členských štátov, t. z., že sa tu neuplatňuje rovnaký princíp a mechanizmus ako pri návrate maloletých bez sprievodu do tretích krajín, pretože ide o inú kategóriu osôb.

Priebeh odovzдания podľa dublinského nariadenia

V zmysle dublinského nariadenia, keď požiadaný členský štát akceptuje, že má prevziať žiadateľa, členský štát, v ktorom bola podaná žiadosť o azyl, oznámi žiadateľovi rozhodnutie o tom, že neposúdi jeho žiadosť. Informuje ho aj o povinnosti odovzdať ho zodpovednému členskému

⁷¹ Informácie dublinského strediska MÚ MV SR a odboru dokumentaristiky a zahraničnej spolupráce a odboru cudzineckej polície ÚHCP.

štátu. Členský štát, ktorý súhlasí na základe požiadania o prijatie s tým, že prijme naspäť žiadateľa o azyl, je povinný znovu povoliť vstup tejto osobe na svoje územie.

Odovzдание žiadateľa do zodpovedného členského štátu sa uskutoční v súlade s vnútroštátnym právom požadujúceho členského štátu a po konzultácii medzi dotknutými členskými štátmi, keď to je prakticky možné a najneskôr do šiestich mesiacov od akceptovania žiadosti alebo rozhodnutia o odvolaní alebo preskúmaní, ak sa pripúšťa odkladný účinok. Ak to je potrebné, žiadajúci členský štát zabezpečí žiadateľovi o azyl laissez passer (tzv. priepustku).

Úrad hraničnej a cudzineckej polície MV SR po poskytnutí informácií potrebných na odovzдание od dublinského strediska Migračného úradu MV SR zabezpečuje odovzдание podľa dublinského nariadenia. V prípadoch odovzдания podľa dublinského nariadenia sa vydáva dotknutej osobe tzv. priepustka, ktorá jej umožní vstúpiť do zodpovedného členského štátu a preukázať svoju totožnosť. V prípade eskortovania, keď dotknutú osobu sprevádza úradník žiadajúceho členského štátu, sa priepustka vydá, ak dotknutá osoba nevlastní doklad totožnosti. Členský štát uskutočňujúci odovzдание zabezpečí, aby sa

Tabuľka 5. Návraty MBS zo SR, realizované IOM v rámci „Programu asistovaných dobrovoľných návratov“ podľa pohlavia, krajiny pôvodu a krajiny návratu (2003-2008)*

(v osobách)

Rok	Krajina pôvodu	Spolu	Krajina návratu – ženy (počet)	Krajina návratu – muži (počet)
2003	-	0	0	0
2004	Moldavsko	1	0	Moldavsko (1)
2005	Moldavsko	2	0	Moldavsko (2)
2006	-	0	0	0
2007	-	0	0	0
2008	-	0	0	0

Zdroj: IOM, apríl 2009.

*Tabuľky s rozdelením podľa viacerých demografických údajov sú v prílohe tejto štúdie.

všetky doklady žiadateľa o azyl pred odchodom žiadateľovi vrátili a zverili do úschovy členom eskorty, ktorí ich odovzdajú príslušným orgánom zodpovedajúceho členského štátu, alebo aby sa odoslali iným vhodným spôsobom.

Odovzdanie MBS zo SR do členského štátu EÚ

Odovzdanie maloletých žiadateľov bez sprievodu z územia SR do zodpovedného členského štátu sa podľa dublinského nariadenia vykonáva za prítomnosti súdom ustanoveného opatrovníka, ktorý sprevádza maloletého bez sprievodu počas jeho prevozu na území Slovenskej republiky do miesta nástupu odovzdania (v prípade transferu lietadlom na medzinárodné letisko a v prípade transferu pozemnou trasou na spoločné kontaktné pracovisko dvoch štátov).

Odovzdanie MBS z členského štátu EÚ do SR

V prípade odovzdania MBS zo strany žiadajúceho členského štátu na územie Slovenskej republiky pri podaní vyhlásenia maloletého cudzinca bez sprievodu alebo cudzinca, ktorý sa v zmysle § 4 ods. 6 zákona o azyle považuje za žiadateľa o azyl, policajný útvar bezodkladne informuje príslušné oddelenie sociálno-právnej ochrany detí a sociálnej kurately úradu práce, sociálnych vecí a rodiny MPSVR SR. Akékoľvek úkony s MBS policajný útvar vykonáva len za prítomnosti súdom ustanoveného opatrovníka.

Dublinské stredisko Migračného úradu MV SR nevedie špeciálne štatistiky o počte odovzdaných maloletých žiadateľov bez sprievodu podľa dublinského nariadenia.

5.3 Reintegrácia MBS v tretej krajine

V súvislosti s reintegráciou MBS v tretej krajine – teda krajine pôvodu MBS – sa nepodarilo získať informácie v tejto oblasti. IOM v súčasnosti ne realizuje špecializovaný program, zameraný na reintegráciu MBS. V priebehu výskumu sa nám nepodarilo zistiť informácie o spolupráci s úradmi tretích krajín po príchode MBS do tretej krajiny a ani o opatreniach súvisiacich s readmisnými

mi dohodami.

Readmisné dohody

SR v súčasnosti vykonáva readmisiu s 28 štátmi. Z krajín EÚ a EHP medzi ne patria Česká republika, Maďarsko, Poľsko, Rakúsko, Bulharsko, Slovinsko, Rumunsko, Francúzsko, Španielsko, Taliansko, Nemecko, Belgicko, Holandsko, Luxembursko, Švédsko, Nórsko a Švajčiarsko. Z tretích krajín sú v platnosti readmisné dohody s týmito krajinami: Ukrajina, Srbsko, Čierna Hora, Bosna a Hercegovina, Albánsko, Moldavsko, Rusko, Chorvátsko, Macedónsko, Hongkong, Macao.⁷²

Úloha tretích krajín

Informácie o tom, čo robí tretia krajina do okamihu príchodu MBS do krajiny pôvodu so zreteľom na zabezpečenie integrácie, nebolo možné zistiť, pretože zodpovedné orgány SR nimi nedisponujú. Rovnako nebolo možné túto otázku zodpovedať v prípade, keď nie je presne definovaná krajina, ktorej by sa mala odpoveď týkať.

IOM a ani iné oslovené inštitúcie nedisponujú informáciami o riešení rodinných rozporov, ktoré môžu vzniknúť po príchode do tretej krajiny.

Porovnanie s návratovou smernicou

V súvislosti s porovnaním súčasného stavu v oblasti návratov s ustanoveniami smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/115/ES o spoločných normách a postupoch členských štátov na účely návratu štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na ich území, článkov 10 a 14(1)⁷³ sa podľa reakcií oslovených

⁷² Informácie na stránke MV SR. <http://www.minv.sk/?medzinarodne-zmluvy> a na stránke Slovakia, Project MIREM -- Collective Action to Support the Reintegration of Return Migrants in their Country of Origin, European University Institute, 2009, ktorá obsahuje informácie o uzavretých readmisných dohodách. Dohody, o ktorých prebiehali v roku 2008 rokovania, sa neuvádzajú. Dostupné online na: <http://www.mirem.eu/datasets/agreements/index/slovaquie>.

⁷³ Článok 10

Návrat a odsun maloletých osôb bez sprievodu

1. Pred rozhodnutím o vydaní rozhodnutia o návrate maloletej osoby bez sprievodu poskytnú príslušné orgány, ktoré nie sú orgánmi, ktoré vo veci návratu konajú, primeranú pomoc s náležitým prihliadnutím k najlepším záujmom dieťaťa.

2. Pred odsunom maloletej osoby bez sprievodu z územia členského štátu sa orgány tohto členského štátu ubezpečia, že táto osoba bude vrátená členovi rodiny, ustanovenému opatrovníkovi alebo do primeraného prijímacieho zariadenia v štáte návratu.

inštitúcií v SR poskytuje primeraná pomoc a pre MBS sú vytvorené všetky nevyhnutné mechanizmy a podmienky. MBS na Slovensku automaticky získavajú tolerovaný pobyt až do veku 18 rokov. Počas tohto pobytu sa im poskytuje zdravotná starostlivosť a zabezpečí vzdelanie (základné a stredoškolské). V rámci pravidelnej sociálnej práce sa im po všetkých stránkach venuje personál zariadenia v Hornom Orechovom.

Pokiaľ ide o uvedené články smernice, podľa vyjadrenia MV SR vzhľadom na zhodu so súčasnou platnou legislatívou SR nie je potrebná ich implementácia.⁷⁴ Súčasne sa zodpovedné inštitúcie zhodli v názore, že SR postupuje v súlade so všetkými medzinárodnými zmluvami a normami, ktorými je viazaná.

Článok 14

Záruky v období pred návratom

1. S výnimkou situácie uvedenej v článkoch 16 a 17 členské štáty zabezpečia, aby sa vo vzťahu k štátnym príslušníkom tretích krajín počas lehoty na dobrovoľný odchod poskytnutej v súlade s článkom 7 a v období, na ktoré sa odložil odsun v súlade s článkom 9, v čo najväčšej miere zohľadnili tieto zásady:

- zlúčenie rodiny s rodinnými príslušníkmi nachádzajúcimi sa na ich území,
- poskytovanie urgentnej zdravotnej starostlivosti a základnej liečby,
- poskytovanie prístupu k systému základného vzdelávania maloletým v závislosti od dĺžky ich pobytu,
- zohľadňovanie osobitných potrieb zraniteľných osôb.

⁷⁴ Informácie MV SR.

06

Závěrečné poznámky: dobrá prax a zlepšenia na základe skúseností

Vďaka rozhovorom s odborníkmi v tejto oblasti bolo možné na základe skúseností identifikovať niekoľko overených postupov a zlepšení. Viaceré z nich sa viažu na aktivity z minulosti, v ktorých sa v súčasnosti nepokračuje, resp. na ktorých obnovení sa pracuje.

Overené postupy – dobrá prax (good practice) v minulosti a v súčasnosti:

- i) Zavedenie a poskytovanie inštitútu doplnkovej ochrany MBS, ktorí sú žiadateľmi o udelenie azylu.
- ii) Vznik špecializovaného detského domova pre MBS v Hornom Orechovom v roku 2005.
- iii) Od roku 2007 sa na základe zákona o pobyte cudzincov MBS v SR nezaistujú.
- iv) Existencia špecializovaného pobytového tábora pre MBS – žiadateľov o azyl v Brezovej pod Bradlom do roku 2006.
- v) Pohovory s MBS, ktorí sú žiadateľmi o azyl, vykonávajú najmä ženy so skúsenosťami v problematike a so znalosťami práce s deťmi.
- vi) Prehľadovanie kvalitatívnej spolupráce medzi stranami, zúčastnenými na starostlivosti o MBS. Pracovníci hraničnej a cudzineckej polície i Migračného úradu vyzdvihovali veľmi dobrú spoluprácu so zástupcami úradov práce, sociálnych vecí a rodiny pri preberaní MBS do starostlivosti a vo vzájomnej komunikácii.
- vii) 24-hodinová pohotovosť zodpovedných úradov práce, sociálnych vecí a rodiny a súdov pri registrácii prípadov MBS.
- viii) Existencia medzirezortnej pracovnej skupiny zaoberajúcej sa problematikou maloletých bez sprievodu v rokoch 2002 až 2005. Zriadil ju štátny tajomník MPSVR SR. Jej činnosť sa neobnovila vzhľadom na veľmi nízky počet MBS.
- ix) Školenia v oblasti ľudských práv, organizované Slovenským národným strediskom pre ľudské práva pre pracovníkov hraničnej a cudzineckej polície, ktorých súčasťou bola tematika práv detí a osobitne maloletých

bez sprievodu.⁷⁵

Zlepšenia na základe skúseností (lessons learned):

- i) Zlepšenie kapacity, priestorov a vybavenia špecializovaného DeD v Hornom Orechovom.
- ii) Od roku 2002 sa uskutočnilo niekoľko školení pracovníkov MPSVR SR, MÚ MV SR, ale aj MVO, organizovaných UNHCR, IOM, mimovládnyimi organizáciami, napr. SHR či zahraničnými organizáciami v rámci rôznych, často medzinárodných projektov, vďaka čomu vznikol medzinárodný transfer skúseností, znalostí i kontaktov pre budúcu spoluprácu.
- iii) MÚ MV SR prijal opatrenia na zvýšenie bezpečnosti MBS. Intenzívna pozornosť sa venuje najmä prevencii kriminality v azylových zariadeniach. Vo všetkých pokynoch spojených s táborovým poriadkom sa zdôrazňujú opatrenia proti možnému zneužívaniu rizikových skupín žiadateľov.
- iv) Zavedenie procedúry určovania veku MBS, čím možno predísť mnohým nedorozumeniam, ako i zneužívaniu statusu MBS v SR.
- v) Postupné umiestňovanie MBS, ktorým sa udelila doplnková ochrana, do DeD v Hornom Orechovom.

⁷⁵ Školenie sa konalo na východnom Slovensku pre pracovníkov oddelenia zaistenia cudzincov OHP PZ v Sečovciach, okres Snina

Literatúra a internetové zdroje

European University Institute, Project MIREM – Collective Action to Support the Reintegration of Return Migrants in their Country of Origin. 2009. Data, Readmission Agreements, Slovakia. Dostupné online na: <http://www.mirem.eu/datasets/agreements/index/slovaquie>.

Galdunová, K., Brnula, P., Kopinec, P. Právne postavenie a sociálna práca s maloletými bez sprievodu v azylovej procedúre na území SR. Bratislava: Občianske združenie Sociálne práva, 2005.

Grethe Guličová, M., Bargerová, Z. Organizácia azylovej a migračnej politiky v Slovenskej republike. Štúdia pre EMN, pracovná verzia, dostupná v kancelárii IOM v Bratislave, 2009.

Guráň, P., Rusňáková, E. Deti cudzincov žijúcich na Slovensku. Bratislava: Nadácia za toleranciu a proti diskriminácii, 2007.

MV SR. Od roku 2008 Slovensko uplatňuje v azylovom práve procedurálnu smernicu EÚ. Dostupné online na: <http://www.minv.sk/?tlacove-spravy-6&sprava=od-roku-2008-slovensko-uplatnuje-v-azylovom-prave-proceduralnu-smernicu-eu> (stiahnuté v marci 2009).

Save the Children, Separated Children in Europe Programme, Country Assessment: Slovakia. Evaluation period august-october 2000, respondent: Bjornson Society in Slovakia, Ružomberok. www.savethechildren.net/separated_children/publications/assessments/assess_poland_2000_eng.pdf (stiahnuté v marci 2009).

Schlenzka, N. The Risk Group of Unaccompanied Minors: Protection Measures in an Enlarged European Union. Country Report Slovakia. Berlin Institute for Comparative Social Research, 2007. http://www.zrskp.si/SL/Projekti/MINORS/Daphne/MinOrs_Slovakia.pdf (stiahnuté v marci 2009).

Slovenská humanitná rada. <http://www.shr.sk/ktosme.htm> (stiahnuté v marci 2009).

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva. Monitoring dodržiavania práv dieťaťa v roku 2006. Kapitola Práva maloletých bez sprievodu žijúcich na území SR. S. 22 – 28. Dostupné online na: http://www.snslp.sk/rs/snslp_rs.nsf/0/ACE24BDEA40E54B4C1257283002D0CB5?OpenDocument

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva. Monitoring dodržiavania práv dieťaťa v roku 2005. Bratislava: 2006.

Spoločnosť ľudí dobrej vôle. Maloletí bez sprievodu – Postupy riešenia v Slovenskej republike. 2003.

UNHCR. Hodnotenie začleňovania žiadateľov o azyl a azylantov v Slovenskej republike s ohľadom na ich vek, pohlavie a iné odlišnosti. November 2008.

UNHCR. Odlúčené deti. Príloha. Dostupné online na: <http://www.unhcr.sk/Documents/8-priloha-odluce-nedeti-s.doc> (stiahnuté v marci 2009).

UNHCR. UNHCR Guidelines on Policies and Procedures in Dealing with Unaccompanied Children Seeking Asylum. 1997. Dostupné online na: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6b3360.html> (stiahnuté

v marci 2009).

University of Primorska, Science and Research Centre of Koper. The Risk Group of Unaccompanied Minors: Protection Measures in an Enlarged European Union. Report about the Final Conference. Slovenia (2007). Available online at: http://www.zrskp.si/SL/Projekti/MINORS/Conference_Report_MinOrs.pdf (stiahnuté v marci 2009).

Úrad vlády SR. Dôvodová správa. Dostupné online na: [http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/A81561DD985664A7C1256F0F003EA9BE/\\$FILE/dovodova.rtf](http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/A81561DD985664A7C1256F0F003EA9BE/$FILE/dovodova.rtf) (stiahnuté v marci 2009).

Žáková, M. Ochrana maloletých bez sprievodu na Slovensku. In Práva dieťaťa a ich ochrana. 2004. Zborník z medzinárodnej konferencie konanej dňa 10. novembra 2004 v Bratislave. Kancelária verejného ochrancu práv, s. 95 – 102. Dostupné online na: <http://www.vop.gov.sk/files/File/Zborniky/pravadietata2004.pdf> (stiahnuté v marci 2009).

Relevantné právne normy

Zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 48/2002 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálno-právnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 71/1967 Z. z. o správnom konaní v znení neskorších predpisov.

Rozhodnutie Rady č. 2004/573/ES z 29. apríla 2004 o organizácii spoločných letov na odsuny štátnych príslušníkov tretích krajín, na ktorých sa vzťahujú príkazy na individuálny odsun, z územia dvoch alebo viacerých členských štátov.

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 562/2006 z 15. marca 2006, ktorým sa ustanovuje kódex Spoločenstva o pravidlách upravujúcich pohyb osôb cez hranice (Kódex schengenských hraníc).

Nariadenie Rady (ES) č. 343/2003, ktorým sa ustanovujú kritériá a mechanizmy na určenie členského štátu, zodpovedného za posúdenie žiadosti o azyl, podanej štátnym príslušníkom tretej krajiny v jednom z členských štátov.

Nariadenie Komisie (ES) č. 1560/2003, ktoré ustanovuje podrobné pravidlá na uplatňovanie nariadenia Rady (ES) č. 343/2003 ustanovujúceho kritériá a mechanizmy na určenie členského štátu, zodpovedného za posúdenie žiadosti o azyl, podanej štátnym príslušníkom tretej krajiny v jednom z členských štátov).

Nariadenie Rady (ES) č. 2725/2000 ES týkajúce sa zriadenia systému EURODAC na porovnávanie odtlačkov prstov pre účinné uplatňovanie Dublinského dohovoru.

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/115/ES zo 16. decembra 2008 o spoločných normách a postupoch členských štátov na účely návratu štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na ich území. Dostupná online na:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:348:0098:0107:SK:PDF> (stiahnuté v marci 2009).

Štatistiky

A. VSTUP A POBYT

Tabuľka A1. MBS z tretích krajín podľa krajiny štátneho občianstva, pohlavia a veku – nelegálny pobyt a nelegálne prekročenie hraníc (2008)

(v osobách)

Rok: 2008	<i>Nelegálny pobyt a nelegálne prekročenie hraníc MBS z tretích krajín</i>												
		ženy (veková skupina, vek)						muži (veková skupina, vek)					
Krajina štátneho občianstva	spolu	0 – 13	14	15	16	17	18	0 – 13	14	15	16	17	18
Moldavsko	101	0	1	1	0	1	0	1	14	15	32	29	7
Afganistan	21	0	0	0	0	0	0	0	3	1	7	8	2
Bangladéš	8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	6
Pakistan	6	0	0	0	0	0	0	0	0	1	4	1	0
Gruzínsko	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	1
India	3	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	2	0
Ukrajina	3	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0
Srí Lanka	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0
Kirgizsko	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Vietnam	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Rusko	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
Spolu	151	0	1	1	0	1	0	1	17	20	45	48	17

Zdroj: ÚHCP, jún 2009.

Tabuľka A2. MBS z tretích krajín podľa krajiny štátneho občianstva, pohlavia a veku nelegálny pobyt a nelegálne prekročenie hraníc (2007)

(v osobách)

Rok: 2007	Nelegálny pobyt a nelegálne prekročenie hraníc MBS z tretích krajín												
	spolu	ženy (veková skupina, vek)						muži (veková skupina, vek)					
		0 – 13	14	15	16	17	18	0 – 13	14	15	16	17	18
Krajina štátneho občianstva													
Moldavsko	62	0	2	0	2	0	0	2	1	6	19	26	4
Pakistan	51	0	0	0	0	0	0	0	0	4	13	29	5
India	15	0	0	0	0	0	0	2	1	3	3	5	1
Bangladéš	13	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	6	1
Afganistan	8	0	0	0	0	0	0	0	1	2	3	2	0
Gruzínsko	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	0
Ukrajina	4	0	0	1	1	0	0	0	0	0	1	0	1
Srí Lanka	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0
Rusko	3	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	1
Somálsko	2	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0
Palestína	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Spolu	165	0	2	1	3	1	0	5	3	16	47	74	13

Zdroj: ÚHCP, jún 2009.

Tabuľka A3. MBS z tretích krajín podľa krajiny štátneho občianstva a veku – nelegálny pobyt (2006)*

(v osobách)

Rok: 2006	Nelegálny pobyt MBS z tretích krajín						
	veková skupina, vek						
Krajina štátneho občianstva	spolu	neznámy	0 – 13	14	15	16	17
India	30	30
Ukrajina	4	4
Pakistan	4	4
Čína	2	2
Bangladéš	1	1
Indonézia	1	1
Spolu	42	42

Zdroj: ÚHCP, jún 2009.

* V roku 2006 ÚHCP neevidoval údaje podľa pohlavia.

B. AZYL**Rok 2008****Tabuľka B1. MBS podľa krajiny štátneho občianstva, pohlavia a veku – žiadosti o udelenie azylu (2008)**

(v žiadostiach)

Rok: 2008	Žiadosti o udelenie azylu MBS								
	spolu	ženy (veková skupina, vek)				muži (veková skupina, vek)			
Krajina štátneho občianstva		neznámy	0 – 13	14 – 15	16 – 17	neznámy	0 – 13	14 – 15	16 – 17
Moldavsko	42	.	0	1	0	.	1	13	27
Afganistan	12	.	0	0	0	.	2	2	8
Bangladéš	6	.	0	0	0	.	0	0	6
Gruzínsko	4	.	0	0	0	.	0	2	2
Irak	4	.	0	0	0	.	0	0	4
Vietnam	2	.	0	0	0	.	0	1	1
Pakistan	1	.	0	0	0	.	0	1	0
Srí Lanka	1	.	0	0	0	.	0	0	1
Spolu	72	.	0	1	0	.	3	19	49

Zdroj: MÚ MV SR, 2009.

Tabuľka B2. MBS podľa krajiny štátneho občianstva, pohlavia a veku, ktorým bola poskytnutá doplnková ochrana (2008)

(v osobách)

Rok: 2008	Poskytnutá doplnková ochrana MBS								
	spolu	ženy (veková skupina, vek)				muži (veková skupina, vek)			
Krajina štátneho občianstva		neznámy	0 – 13	14 – 15	16 – 17	neznámy	0 – 13	14 – 15	16 – 17
Irak	1	.	0	0	0	.	0	0	¹⁾ 1

Zdroj: MÚ MV SR, 2009.

1) Dňa 22. 7. 2009 predĺžená doplnková ochrana.

Rok 2007**Tabuľka B3. MBS podľa krajiny štátneho občianstva, pohlavia a veku – žiadosti o udelenie azylu (2007)**

(v žiadostiach)

Rok: 2007	Žiadosti o udelenie azylu MBS								
	spolu	ženy (veková skupina, vek)				muži (veková skupina, vek)			
		neznámy	0 – 13	14 – 15	16 – 17	neznámy	0 – 13	14 – 15	16 – 17
Krajina štátneho občianstva									
Pakistan	62	.	0	0	0	.	0	14	48
India	48	.	0	0	0	.	0	4	44
Bangladéš	17	.	0	0	0	.	0	2	15
Moldavsko	10	.	0	0	0	.	0	2	8
Irak	5	.	0	1	0	.	0	0	4
Vietnam	5	.	0	0	0	.	0	2	3
Gruzínsko	2	.	0	0	0	.	0	0	2
Rusko	2	.	0	0	0	.	1	0	1
Nepál	2	.	0	0	0	.	0	0	2
Libéria	1	.	0	0	0	.	0	0	1
Čína	1	.	0	0	0	.	0	0	1
Nigéria	1	.	0	0	0	.	0	0	1
Somálsko	1	.	0	0	0	.	0	0	1
Spolu	157	.	0	1	0	.	1	24	131

Zdroj: MÚ MV SR, 2009.

Tabuľka B4. MBS podľa krajiny štátneho občianstva, pohlavia a veku, ktorým bola poskytnutá doplnková ochrana (2007)

(v osobách)

Rok: 2007	Poskytnutá doplnková ochrana MBS								
	spolu	ženy (veková skupina, vek)				muži (veková skupina, vek)			
		neznámy	0 – 13	14 – 15	16 – 17	neznámy	0 – 13	14 – 15	16 – 17
Krajina štátneho občianstva									
Irak	1	.	0	¹⁾ 1	0	.	0	0	0
Somálsko	1	.	0	0	0	.	0	0	²⁾ 1

Zdroj: MÚ MV SR, 2009.

1) Ku dňu 11. 12. 2007 zánik doplnkovej ochrany vzdáním sa – dobrovoľný návrat do krajiny pôvodu.

2) Dňa 8. 9. 2008 doplnková ochrana zrušená.

Rok 2006**Tabuľka B5. MBS podľa krajiny štátneho občianstva, pohlavia a veku – žiadosti o udelenie azylu (2006)**

(v žiadostiach)

Rok: 2006	Žiadosti o udelenie azylu MBS								
	spolu	ženy (veková skupina, vek)				muži (veková skupina, vek)			
		neznámy	0 – 13	14 – 15	16 – 17	neznámy	0 – 13	14 – 15	16 – 17
Krajina štátneho občianstva									
India	52	.	0	0	0	.	1	9	42
Moldavsko	22	.	0	1	3	.	0	4	14
Pakistan	13	.	0	0	0	.	0	2	11
Bangladéš	12	.	0	0	0	.	0	2	10
Čína	10	.	0	0	1	.	0	0	9
Vietnam	9	.	0	0	1	.	3	2	3
Afganistan	6	.	0	0	0	.	0	0	6
Gruzínsko	4	.	0	0	0	.	0	1	3
Palestína	3	.	0	0	0	.	0	0	3
Rusko	2	.	0	1	1	.	0	0	0
Irak	1	.	0	0	0	.	0	0	1
Irán	1	.	0	0	0	.	0	0	1
Izrael	1	.	0	0	0	.	0	0	1
Srí Lanka	1	.	0	0	0	.	0	1	0
Ukrajina	1	.	0	0	0	.	0	1	0
Spolu	138	.	0	2	6	.	4	22	104

Zdroj: MÚ MV SR, 2009.

Tabuľka B6. MBS podľa krajiny štátneho občianstva, pohlavia a veku, ktorým bol udelený azyl (2006)

(v osobách)

Rok: 2006	MBS, ktorým bol udelený azyl												
	spolu	ženy (veková skupina, vek)						muži (veková skupina, vek)					
		neznámy	0 – 13	14	15	16	17	neznámy	0 – 13	14	15	16	17
Krajina štátneho občianstva													
Čína	1	.	1	0	0	0	0	.	0	0	0	0	0

Zdroj: MÚ MV SR, 2009.

Rok 2005**Tabuľka B7. MBS podľa krajiny štátneho občianstva, pohlavia a veku – žiadosti o udelenie azylu (2005)**

(v žiadostiach)

Rok: 2005	Žiadosti o udelenie azylu MBS						
	Krajina štátneho občianstva	spolu	ženy (veková skupina, vek)			muži (veková skupina, vek)	
neznámy			0 – 14	15 – 17	neznámy	0 – 14	15 – 17
India	33	.	0	0	.	0	33
Moldavsko	26	.	1	1	.	2	22
Bangladéš	13	.	0	0	.	0	13
Rusko	11	.	1	0	.	0	10
Afganistan	8	.	0	0	.	0	8
Vietnam	4	.	0	1	.	0	3
Gruzínsko	3	.	0	0	.	0	3
Libéria	1	.	0	0	.	0	1
Somálsko	1	.	0	0	.	0	1
Čína	1	.	1	0	.	0	0
Spolu	101	.	3	2	.	2	94

Zdroj: MÚ MV SR, 2009.

Rok 2004**Tabuľka B8. MBS podľa krajiny štátneho občianstva, pohlavia a veku – žiadosti o udelenie azylu (2004)**

(v žiadostiach)

Rok: 2004	Žiadosti o udelenie azylu MBS						
	Krajina štátneho občianstva	spolu	ženy (veková skupina, vek)			muži (veková skupina, vek)	
neznámy			0 – 14	15 – 17	neznámy	0 – 14	15 – 17
Moldavsko	68	.	1	3	.	4	60
Čína	31	.	0	17	.	0	14
India	24	.	0	0	.	0	24
Afganistan	23	.	0	0	.	7	16
Rusko	18	.	1	0	.	0	17
Bangladéš	13	.	0	0	.	0	13
Gruzínsko	8	.	0	0	.	0	8
Pakistan	3	.	0	0	.	0	3
Irak	2	.	0	0	.	2	0
Turecko	2	.	0	0	.	0	2
Vietnam	2	.	0	0	.	0	2
Izrael	1	.	0	0	.	0	1
Senegal	1	.	0	0	.	0	1
Spolu	196	.	2	20	.	13	161

Zdroj: MÚ MV SR, 2009.

C. PRIJÍMACIE OPATRENIA**Tabuľka C1. MBS podľa krajiny pôvodu, pohlavia a veku, ubytovaní v DeD v Hornom Orechovom alebo v inom DeD (2008)***

(v osobách)

Rok: 2008	Prijatí MBS (v starostlivosti MPSVR SR), ubytovaní v DeD v Hornom Orechovom alebo v inom DeD													
	Krajina pôvodu	spolu	ženy (veková skupina, vek)							muži (veková skupina, vek)				
neznámy			0 – 13	14	15	16	17	neznámy	0 – 13	14	15	16	17	
Moldavsko	102	.	0	1	0	0	1	.	2	14	21	37	26	
Afganistan	25	.	0	0	0	0	0	.	0	3	1	10	11	
Bangladéš	10	.	0	0	0	0	0	.	0	0	1	0	9	
Pakistan	6	.	0	0	0	0	0	.	0	0	2	3	1	
India	4	.	0	0	0	0	0	.	0	0	1	2	1	
Holandsko	4	.	0	0	0	0	0	.	2	1	0	0	1	
Čína	3	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	0	3	
Ukrajina	3	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	2	1	
Srí Lanka	2	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	1	1	
Gruzínsko	2	.	0	0	0	0	0	.	0	0	1	1	0	
Kirgistan	1	.	0	0	0	0	0	.	0	0	1	0	0	
Rusko	1	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	1	0	
Vietnam	1	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	1	0	
Spolu	164	.	0	1	0	0	1	.	4	18	28	58	54	

Zdroj: MPSVR SR, jún 2009.

* Krajina pôvodu je krajina pôvodu migračných tokov a krajina, o ktorej sa predpokladá, že migrant je jej štátny občan. V kontexte s utečencami, vychádzajúc zo smernice 2004/83/ES, krajina pôvodu je krajina štátnej príslušnosti alebo v prípade osôb bez štátneho občianstva krajina predchádzajúceho zvyčajného pobytu. (EMS slovník.)

Tabuľka C2. MBS podľa krajiny pôvodu, pohlavia a veku, ubytovaní v DeD v Hornom Orechovom alebo v inom DeD (2007)*

(v osobách)

Rok: 2007	Prijatí MBS (v starostlivosti MPSVR SR), ubytovaní v DeD v Hornom Orechovom alebo v inom DeD												
	ženy (veková skupina, vek)							muži (veková skupina, vek)					
Krajina pôvodu	spolu	neznámy	0 – 13	14	15	16	17	neznámy	0 – 13	14	15	16	17
Pakistan	90	.	0	0	0	0	0	.	2	5	11	33	39
Moldavsko	78	.	0	0	1	1	0	.	2	2	9	30	33
India	61	.	0	0	0	0	0	.	1	1	6	18	35
Bangladéš	31	.	0	0	0	0	0	.	0	2	0	15	14
Afganistan	19	.	0	0	0	0	0	.	1	2	5	7	4
Somálsko	7	.	0	0	0	0	0	.	0	0	2	2	3
Čečensko	6	.	0	0	0	0	0	.	2	0	0	1	3
Rusko	5	.	0	0	0	0	0	.	1	0	1	1	2
Gruzínsko	4	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	1	3
Ukrajina	3	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	1	2
Srí Lanka	2	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	0	2
Saudská Arábia	1	.	0	0	0	0	0	.	0	1	0	0	0
Palestína	1	.	0	0	0	0	0	.	0	0	1	0	0
Nepál	1	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	0	1
Libéria	1	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	0	1
Irak	1	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	0	1
Čína	1	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	1	0
Vietnam	1	.	0	0	0	0	0	.	0	1	0	0	0
Spolu	313	.	0	0	1	1	0	.	9	14	35	110	143

Zdroj: MPSVR SR, jún 2009.

* Krajina pôvodu je krajina pôvodu migračných tokov a krajina, o ktorej sa predpokladá, že migrant je jej štátny občan. V kontexte s utečencami, vychádzajúc zo smernice 2004/83/ES, krajina pôvodu je krajina štátnej príslušnosti alebo v prípade osôb bez štátneho občianstva krajina predchádzajúceho zvyčajného pobytu. (EMS slovník.)

Tabuľka C3. MBS podľa krajiny pôvodu, pohlavia a veku, ubytovaní v DeD v Hornom Orechovom alebo v inom DeD (2006)*

(v osobách)

Rok: 2006	Prijatí MBS (v starostlivosti MPSVR SR), ubytovaní v DeD v Hornom Orechovom alebo v inom DeD												
	ženy (veková skupina, vek)							muži (veková skupina, vek)					
Krajina pôvodu	spolu	neznámy	0 – 13	14	15	16	17	neznámy	0 – 13	14	15	16	17
India	20	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	1	19
Pakistan	7	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	2	5
Moldavsko	7	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	0	7
Bangladéš	6	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	0	6
Afganistan	2	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	0	2
Irán	1	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	0	1
Senegal	1	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	0	1
Ukrajina	1	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	0	1
Kosovo	1	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	0	1
Spolu	46	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	3	43

Zdroj: MPSVR SR, jún 2009.

* Krajina pôvodu je krajina pôvodu migračných tokov a krajina, o ktorej sa predpokladá, že migrant je jej štátny občan. V kontexte s utečencami, vychádzajúc zo smernice 2004/83/ES, krajina pôvodu je krajina štátnej príslušnosti alebo v prípade osôb bez štátneho občianstva krajina predchádzajúceho zvyčajného pobytu. (EMS slovník.)

Tabuľka C4. MBS podľa krajiny pôvodu, pohlavia a veku, ubytovaní v DeD v Hornom Orechovom alebo v inom DeD (2005)*

(v osobách)

Rok: 2005	Prijatí MBS (v starostlivosti MPSVR SR), ubytovaní v DeD v Hornom Orechovom alebo v inom DeD												
	ženy (veková skupina, vek)							muži (veková skupina, vek)					
Krajina pôvodu	spolu	Neznámy	0 – 13	14	15	16	17	neznámy	0 – 13	14	15	16	17
India	10	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	5	5
Moldavsko	8	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	5	3
Pakistan	8	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	3	5
Vietnam	5	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	2	3
Afganistan	3	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	0	3
Bangladéš	2	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	0	2
Turecko	2	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	1	1
Rusko	1	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	1	0
Palestína	1	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	0	1
Irak	1	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	1	0
Čína	1	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	0	1
Čečensko	1	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	1	0
Spolu	43	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	19	24

Zdroj: MPSVR SR, jún 2009.

* Krajina pôvodu je krajina pôvodu migračných tokov a krajina, o ktorej sa predpokladá, že migrant je jej štátny občan. V kontexte s utečencami, vychádzajúc zo smernice 2004/83/ES, krajina pôvodu je krajina štátnej príslušnosti alebo v prípade osôb bez štátneho občianstva krajina predchádzajúceho zvyčajného pobytu. (EMS slovník.)

Tabuľka C5. MBS podľa krajiny pôvodu, pohlavia a veku, ubytovaní v DeD v Hornom Orechovom alebo v inom DeD (2004)*

(v osobách)

Rok: 2004	Prijatí MBS (v starostlivosti MPSVR SR), ubytovaní v DeD v Hornom Orechovom alebo v inom DeD												
	Krajina pôvodu	spolu	ženy (veková skupina, vek)					muži (veková skupina, vek)					
neznámy			0 – 13	14	15	16	17	neznámy	0 – 13	14	15	16	17
Čína	12	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	3	9
Moldavsko	4	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	1	3
Čečensko	1	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	0	1
Spolu	17	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	4	13

Zdroj: MPSVR SR, jún 2009.

* Krajina pôvodu je krajina pôvodu migračných tokov a krajina, o ktorej sa predpokladá, že migrant je jej štátny občan.

V kontexte s utečencami, vychádzajúc zo smernice 2004/83/ES, krajina pôvodu je krajina štátnej príslušnosti alebo v prípade osôb bez štátneho občianstva krajina predchádzajúceho zvyčajného pobytu. (EMS slovník.)

Tabuľka C6. MBS podľa krajiny pôvodu, pohlavia a veku, ktorým bol ustanovený opatrovník (poručník) -- 2008*

(v osobách)

Rok: 2008	MBS, ktorým bol ustanovený opatrovník (poručník)												
	Krajina pôvodu	spolu	ženy (veková skupina, vek)					muži (veková skupina, vek)					
neznámy			0 – 13	14	15	16	17	neznámy	0 – 13	14	15	16	17
Moldavsko	98	.	0	1	0	0	1	.	2	13	21	35	25
Afganistan	23	.	0	0	0	0	0	.	0	3	1	10	9
Bangladéš	10	.	0	0	0	0	0	.	0	0	1	0	9
Pakistan	6	.	0	0	0	0	0	.	0	0	2	3	1
Holandsko	4	.	0	0	0	0	0	.	2	1	0	0	1
India	4	.	0	0	0	0	0	.	0	0	1	2	1
Čína	3	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	0	3
Ukrajina	3	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	2	1
Srí Lanka	2	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	1	1
Gruzínsko	2	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	1	1
Kirgistan	1	.	0	0	0	0	0	.	0	0	1	0	0
Rusko	1	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	1	0
Vietnam	1	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	1	0
Spolu	158	.	0	1	0	0	1	.	4	17	27	56	52

Zdroj: MPSVR SR, jún 2009.

* Krajina pôvodu je krajina pôvodu migračných tokov a krajina, o ktorej sa predpokladá, že migrant je jej štátny občan.

V kontexte s utečencami, vychádzajúc zo smernice 2004/83/ES, krajina pôvodu je krajina štátnej príslušnosti alebo v prípade osôb bez štátneho občianstva krajina predchádzajúceho zvyčajného pobytu. (EMS slovník.)

Tabuľka C7. MBS podľa krajiny pôvodu, pohlavia a veku, ktorým bol ustanovený opatrovník (poručník) -- 2007*

(v osobách)

Rok: 2007	MBS, ktorým bol ustanovený opatrovník (poručník)												
	Krajina pôvodu	spolu	ženy (veková skupina, vek)					muži (veková skupina, vek)					
neznámy			0 – 13	14	15	16	17	neznámy	0 – 13	14	15	16	17
Pakistan	82	.	0	0	0	0	0	.	2	5	11	29	35
Moldavsko	73	.	0	0	0	1	0	.	2	2	9	28	31
India	55	.	0	0	0	0	0	.	0	1	5	15	34
Bangladéš	31	.	0	0	0	0	0	.	0	2	0	15	14
Afganistan	14	.	0	0	0	0	0	.	0	2	4	5	3
Somálsko	7	.	0	0	0	0	0	.	0	0	2	2	3
Čečensko	6	.	0	0	0	0	0	.	2	0	0	1	3
Gruzínsko	4	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	1	3
Rusko	3	.	0	0	0	0	0	.	1	0	0	1	1
Ukrajina	3	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	1	2
Irak	2	.	1	0	0	0	0	.	0	0	0	0	1
Vietnam	1	.	0	0	0	0	0	.	0	1	0	0	0
Čína	1	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	1	0
Libéria	1	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	0	1
Nepál	1	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	0	1
Spolu	284	.	1	0	0	1	0	.	7	13	31	99	132

Zdroj: MPSVR SR, jún 2009.

* Krajina pôvodu je krajina pôvodu migračných tokov a krajina, o ktorej sa predpokladá, že migrant je jej štátny občan.

V kontexte s utečencami, vychádzajúc zo smernice 2004/83/ES, krajina pôvodu je krajina štátnej príslušnosti alebo v prípade osôb bez štátneho občianstva krajina predchádzajúceho zvyčajného pobytu. (EMS slovník.)

Tabuľka C8. MBS podľa krajiny pôvodu, pohlavia a veku, ktorým bol ustanovený opatrovník (poručník) -- 2006*

(v osobách)

Rok: 2006	MBS, ktorým bol ustanovený opatrovník (poručník)												
	Krajina pôvodu	spolu	ženy (veková skupina, vek)					muži (veková skupina, vek)					
neznámy			0 – 13	14	15	16	17	neznámy	0 – 13	14	15	16	17
India	17	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	0	17
Bangladéš	6	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	0	6
Moldavsko	6	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	0	6
Pakistan	4	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	2	2
Afganistan	2	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	0	2
Írán	1	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	0	1
Kosovo	1	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	0	1
Senegal	1	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	0	1
Ukrajina	1	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	0	1
Spolu	39	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	2	37

Zdroj: MPSVR SR, jún 2009.

* Krajina pôvodu je krajina pôvodu migračných tokov a krajina, o ktorej sa predpokladá, že migrant je jej štátny občan. V kontexte s utečencami, vychádzajúc zo smernice 2004/83/ES, krajina pôvodu je krajina štátnej príslušnosti alebo v prípade osôb bez štátneho občianstva krajina predchádzajúceho zvyčajného pobytu. (EMS slovník.)

Tabuľka C9. MBS podľa krajiny pôvodu, pohlavia a veku, ktorým bol ustanovený opatrovník (poručník) -- 2005*

(v osobách)

Rok:	MBS, ktorým bol ustanovený opatrovník (poručník)												
2005	ženy (veková skupina, vek)							muži (veková skupina, vek)					
Krajina pôvodu	spolu	neznámy	0 – 13	14	15	16	17	neznámy	0 – 13	14	15	16	17
India	10	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	5	5
Moldavsko	8	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	5	3
Pakistan	8	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	3	5
Vietnam	5	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	2	3
Afganistan	3	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	0	3
Bangladéš	2	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	0	2
Turecko	2	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	1	1
Rusko	1	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	1	0
Palestína	1	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	0	1
Irak	1	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	1	0
Čína	1	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	0	1
Čečensko	1	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	1	0
Spolu	43	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	19	24

Zdroj: MPSVR SR, jún 2009.

* Krajina pôvodu je krajina pôvodu migračných tokov a krajina, o ktorej sa predpokladá, že migrant je jej štátny občan. V kontexte s utečencami, vychádzajúc zo smernice 2004/83/ES, krajina pôvodu je krajina štátnej príslušnosti alebo v prípade osôb bez štátneho občianstva krajina predchádzajúceho zvyčajného pobytu. (EMS slovník.)

Tabuľka C10. MBS podľa krajiny pôvodu, pohlavia a veku, ktorým bol ustanovený opatrovník (poručník) - 2004*

(v osobách)

Rok:	MBS, ktorým bol ustanovený opatrovník (poručník)												
2004	ženy (veková skupina, vek)							muži (veková skupina, vek)					
Krajina pôvodu	spolu	neznámy	0 – 13	14	15	16	17	neznámy	0 – 13	14	15	16	17
Čína	11	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	3	8
Moldavsko	4	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	1	3
Čečensko	1	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	0	1
Spolu	16	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	4	12

Zdroj: MPSVR SR, jún 2009.

* Krajina pôvodu je krajina pôvodu migračných tokov a krajina, o ktorej sa predpokladá, že migrant je jej štátny občan. V kontexte s utečencami, vychádzajúc zo smernice 2004/83/ES, krajina pôvodu je krajina štátnej príslušnosti alebo v prípade osôb bez štátneho občianstva krajina predchádzajúceho zvyčajného pobytu. (EMS slovník.)

D. ZLÚČENIE RODINY

Tabuľka D1. MBS podľa krajiny pôvodu, pohlavia a veku, zlúčení s rodinou (2008)*

(v osobách)

Rok:	MBS zlúčení s rodinou												
2008	ženy (veková skupina, vek)							muži (veková skupina, vek)					
Krajina pôvodu	spolu	neznámy	0 – 13	14	15	16	17	neznámy	0 – 13	14	15	16	17
Srí Lanka	1	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	0	1

Zdroj: MPSVR SR, jún 2009.

* Krajina pôvodu je krajina pôvodu migračných tokov a krajina, o ktorej sa predpokladá, že migrant je jej štátny občan. V kontexte s utečencami, vychádzajúc zo smernice 2004/83/ES, krajina pôvodu je krajina štátnej príslušnosti alebo v prípade osôb bez štátneho občianstva krajina predchádzajúceho zvyčajného pobytu. (EMS slovník.)

Tabuľka D2. MBS podľa krajiny pôvodu, pohlavia a veku, zlúčení s rodinou (2007)*

(v osobách)

Rok:	MBS, zlúčení s rodinou												
2007	ženy (veková skupina, vek)							muži (veková skupina, vek)					
Krajina pôvodu	spolu	neznámy	0 – 13	14	15	16	17	neznámy	0 – 13	14	15	16	17
Ukrajina	4	.	0	0	0	0	0	.	0	0	0	2	2

Zdroj: MPSVR SR, jún 2009.

* Krajina pôvodu je krajina pôvodu migračných tokov a krajina, o ktorej sa predpokladá, že migrant je jej štátny občan. V kontexte s utečencami, vychádzajúc zo smernice 2004/83/ES, krajina pôvodu je krajina štátnej príslušnosti alebo v prípade osôb bez štátneho občianstva krajina predchádzajúceho zvyčajného pobytu. (EMS slovník.)

E. NÁVRATY

Tabuľka E1. Návraty MBS zo SR podľa krajiny pôvodu, krajiny návratu, pohlavia a veku* (v osobách)

Vek: 14 rokov

Krajina pôvodu	Spolu	Krajina návratu MBS -- ženy (počet)	Krajina návratu MBS -- muži (počet)
Pakistan	1	0	Pakistan (1)

Zdroj: MPSVR SR, jún 2009.

* Krajina pôvodu je krajina pôvodu migračných tokov a krajina, o ktorej sa predpokladá, že migrant je jej štátny občan. V kontexte s utečencami, vychádzajúc zo smernice 2004/83/ES, krajina pôvodu je krajina štátnej príslušnosti alebo v prípade osôb bez štátneho občianstva krajina predchádzajúceho zvyčajného pobytu. (EMS slovník.)

Tabuľka E2. Návraty MBS zo SR podľa krajiny pôvodu, krajiny návratu, pohlavia a veku*
(v osobách)

Vek: 15 rokov

Krajina pôvodu	Spolu	Krajina návratu MBS -- ženy (počet)	Krajina návratu MBS -- muži (počet)
Pakistan	1	0	Pakistan (1)
Ukrajina	1	0	Ukrajina (1)

Zdroj: MPSVR SR, jún 2009.

* Krajina pôvodu je krajina pôvodu migračných tokov a krajina, o ktorej sa predpokladá, že migrant je jej štátny občan.

V kontexte s utečencami, vychádzajúc zo smernice 2004/83/ES, krajina pôvodu je krajina štátnej príslušnosti alebo v prípade osôb bez štátneho občianstva krajina predchádzajúceho zvyčajného pobytu. (EMS slovník.)

Tabuľka E3. Návraty MBS zo SR podľa krajiny pôvodu, krajiny návratu, pohlavia a veku*
(v osobách)

Vek: 16 rokov

Krajina pôvodu	Spolu	Krajina návratu MBS -- ženy (počet)	Krajina návratu MBS -- muži (počet)
Moldavsko	2	0	Moldavsko (2)
Ukrajina	2	0	Ukrajina (2)
Bangladéš	1	0	Bangladéš (1)

Zdroj: MPSVR SR, IOM, jún 2009.

* Krajina pôvodu je krajina pôvodu migračných tokov a krajina, o ktorej sa predpokladá, že migrant je jej štátny občan.

V kontexte s utečencami, vychádzajúc zo smernice 2004/83/ES, krajina pôvodu je krajina štátnej príslušnosti alebo v prípade osôb bez štátneho občianstva krajina predchádzajúceho zvyčajného pobytu. (EMS slovník.)

Tabuľka E4. Návraty MBS zo SR podľa krajiny pôvodu, krajiny návratu, pohlavia a veku*
(v osobách)

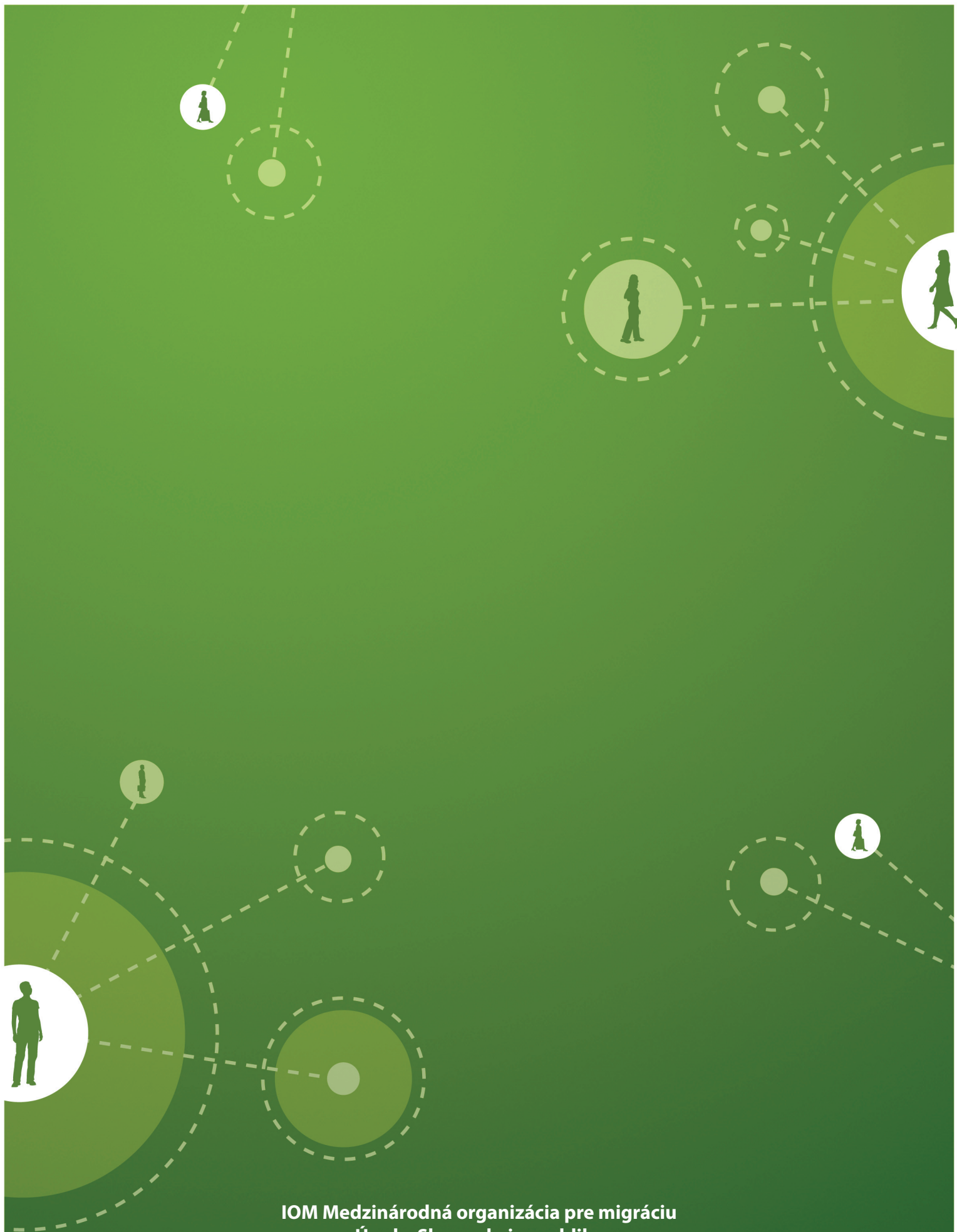
Vek: 17 rokov

Krajina pôvodu	Spolu	Krajina návratu MBS -- ženy (počet)	Krajina návratu MBS -- muži (počet)
Pakistan	3	0	Pakistan (3)
India	2	0	India (2)
Moldavsko	1	0	Moldavsko (1)
Turecko	1	0	Turecko (1)

Zdroj: MPSVR SR, IOM, jún 2009.

* Krajina pôvodu je krajina pôvodu migračných tokov a krajina, o ktorej sa predpokladá, že migrant je jej štátny občan.

V kontexte s utečencami, vychádzajúc zo smernice 2004/83/ES, krajina pôvodu je krajina štátnej príslušnosti alebo v prípade osôb bez štátneho občianstva krajina predchádzajúceho zvyčajného pobytu. (EMS slovník.)

IOM Medzinárodná organizácia pre migráciu
Úrad v Slovenskej republike
Národný kontaktný bod Európskej migračnej siete v SR
Grösslingová 4, 811 09 Bratislava, Slovenská republika
www.iom.sk, www.emn.sk